

ESIPUHE

Suomen Yrittäjät ja Finnvera Oyj tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa ja sen kehitystä kuvaavaa Pk-yritysbarometriä kaksi kertaa vuodessa.

Pk-yritysbarometri perustuu noin 3500 pk-yrityksen vastauksiin ja heijastaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä yritysten kehitysnäkymistä ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Barometrin ennustekyky on ollut varsin hyvä. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna.

Tässä kevään 2005 valtakunnallisessa raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia lähimmän vuoden aikana, yrityksen kehittämistarpeita ja sukupolven- ja omistajanvaihdoksia sekä yrittäjien näkemyksiä yhteisö- ja pääomaverouudistuksen vaikutuksista. Lisäksi raportissa tarkastellaan yritysten rahoitustarpeisiin vaikuttavia tekijöitä, kuten investointeja, kasvuhakuisuutta, asiakkaiden maksuhäiriöitä sekä rahoitusvaikeuksien yleisyyttä.

Tämän valtakunnallisen raportin lisäksi Suomen Yrittäjien aluejärjestöt ja Finnveran aluekonttorit julkaisevat kukin toiminta-alueettaan koskevat raportit.

Helsingissä 31.3.2005

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Markku Mäkinen
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

► TIIVISTELMÄ TULOKSISTA

Pk-yritysten suhdannenäkymät yhä suotuisat

Pk-sektori odottaa suhdanteiden jatkuvan melko vahvoina seuraavan vuoden aikana. Kyselyyn vastanneista lähes 3 500 pk-yrityksestä 40 prosenttia ennakoii suhdannenäkymien yhä paranevan, kun niiden heikentymistä odottaa ainoastaan 8 prosenttia vastaajista. Näkymät ovat pysytelleet valoisina kaikilla toimialoilla, vaikka rakentaminen odottaakin hieman muita toimialoja maltillisempaa kasvua. Optimismi on vahvinta nuorissa, kasvuhakuisissa ja yli 50 henkilöä työllistäväissä yrityksissä.

Suhteellisen vahvana jatkuva suhdanne tukee työllisyyttä ja erityisesti teollisuudessa sekä rakentamisessa suunnitellaan henkilökunnan lisäämistä. Samaan aikaan investointien kasvun odotetaan kuitenkin hidastuvan jonkin verran. Investointiodotusten vaimentumisen taustalla on palvelusektorin näkymien selvä lasku. Korkeammista raaka-aineiden hinnoista ja palkkainflaatio-odotusten lisääntymisestä huolimatta kustannuspaineet ovat kokonaisuudessaan pysytelleet jotakuinkin ennallaan. Pk-yritykset arvioivat lopputuotteidensa hintojen nousevan runsaat 2 prosenttia, mutta kaupan vaikeat inflaatiopaineet pitävät kuluttajahintainflaation selvästi tätä maltillisempana.

Kasvua haetaan uusilla tuotteilla, markkinointipanostuksilla ja verkostoitumalla

Pk-yrityksistä 8 prosenttia pyrkii kasvamaan voimakkaasti. Vahvimmat kasvuhaluut löytyvät uusista, yli 20 henkilöä työllistävästä yrityksistä. Selvästi tärkeimmät kasvustrategian osat ovat uusien tuotteiden kehittäminen, myynnin ja markkinoinnin lisääminen sekä verkostoituminen. Myös kansainvälistyminen ja uusien markkinoiden etsiminen näyttää tärkeää roolia pk-yritysten kasvustrategioissa. Tavallisimmat viennin ja kansainvälistymisen kasvukeinot ovat markkinointi-/myyntiketjun etsiminen ja projektivienti.

Kasvuhakuisista yrityksistä runsas neljännes pyrkii kasvattamaan liikevaihtoaan vähintään 20 prosenttia vuodessa seuraavan kolmen vuoden aikana. Erityisesti pienimmillä ja vuoden 2000 jälkeen perustetuilla yrityksillä on aggressiiviset liikevaihtotavoitteet. Lähes viidennes kasvuhakuisista yrityksistä uskoo henkilökuntansa kasvavan yli 20 prosenttia vuosittain. Samaan aikaan peräti neljännes kasvuhakuisista yrityksistä ei kuitenkaan suunnittele lisärekrytointia.

Kasvuhaluttomista yrityksistä lähes kolme neljässtä ilmoitti yrityksen nykyisen koon olevan sopiva. Vastaajista 15 prosenttia nimesi kireän kilpailutilanteen ja 10 prosenttia riittämättömän kysynnän kasvuhaluttomuutensa syyksi. Myös korkeat työ- ja voimavarojen heikko saatavuus koettiin, paitsi kasvun, myös työllistämisen jarruiksi.

Pk-sektorin kannattavuuden ja rahoitusaseman odotetaan yhä vahvistuvan

Vahvana jatkuva liikevaihdon kasvu ja maltilliset investointihalut kohentavat pk-yritysten kannattavuutta. Tämän seurauksena yritykset odottavat myös vakavaraisuutensa kohenevan kaikkien aikojen korkeimmalle tasolle pk-yrittäjäbarometrin historiassa. Eniten vakavaraisuuden ennakoitaan paranevan teollisuudessa ja kaupassa sekä voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä.

Pk-yrityksistä lähes 30 prosenttia oli ottanut viimeisen vuoden aikana uutta ulkoista rahoitusta, mikä on selvästi korkeampi osuus kuin viime syksyn tiedustelussa. Lähes 80 prosenttia uudesta ulkoisesta rahoituksesta hankittiin pankeista. Finnveran osuus uudesta rahoituksesta oli puolestaan 15 prosenttia, mikä on hieman suurempi kuin sen asiakasosuus. Ulkoisesta rahoituksesta yli puolet on otettu kone- ja laiteinvestointien hankkimiseen. Samaan aikaan niiden yritysten osuus, jotka ovat turvautuneet ulkoiseen rahoitukseen käyttöpääoman hankkimiseksi, on lisääntynyt selvästi runsaaseen neljännekseen. Käyttöpääomaksi ulkoista pääomaa on otettu tavallisimmin kaupassa.

Työnantajan sivukulujen alentaminen avainasemassa

Yhteisö- ja pääomaverouudistuksen seurauksena pk-yritykset aikovat nostaa selvästi vähemmän osinkoja kuin ennen uudistusta. Osingonnosto-aiheet ovat vähentyneet eniten palvelusektorilla. Samaan aikaan vastaajat ilmoittivat lisäävänsä yrittäjätulon nostamista palkkana. Tämä on seurausta ns. ansiotulo-osinkojen verotuksen kiristymisestä, erityisesti pienissä, matalan nettovarallisuuden omaavissa yrityksissä.

Pk-yritykset linjasivat myös tärkeimpiä veropoliittisia toimenpiteitä, joita hallituksen tulisi tehdä seuraavaksi. Yli kaksi kolmasosaa vastaajista kokee työnantajan sivukulujen alentamisen tärkeimmäksi ja kiireellisemmäksi toimenpiteeksi. Toimialoista merkittävimpänä sivukulujen alentamista pitävät kauppa ja teollisuus. Seuraavaksi tärkeimmäksi toimenpiteeksi nimettiin pienten osinkojen vapauttaminen verosta nettovarallisuuden määrästä riippumatta. Pienten osinkojen verovapaus koettaisiin erityisen tervetulleeksi kaupassa ja palveluissa. Kolmanneksi tärkeimpänä pidetään ansiotuloverotuksen progression keventämistä, jonka suosio on erityisen suurta palvelualoilla. Tämä on ymmärrettävää, sillä keskimäärin noin kolme neljäsosaa yrittäjien tuloista muodostuu ansiotuloista.

SISÄLLYSLUETTELO ¹

Esipuhe	1
Tiivistelmä tuloksista.....	2
1. Pk-yritysbarometrin aineisto ja ennustekyky.....	5
2. Pk-yritykset kansantaloudessa	7
3. Suhdanteet.....	8
3.1. Yleiset suhdannenäkymät	8
3.2. Liikevaihto	9
3.3. Kannattavuus.....	10
3.4. Vakavaraisuus.....	11
3.5. Investoinnit.....	12
3.6. Investoinnit eri tyyppin mukaan	13
3.7. Tuotekehitys.....	14
3.8. Vienti ja vientitakuiden käyttö	15
3.9. Tuonti.....	17
3.10. Henkilökunnan määrä.....	18
3.11. Inflaatio-odotukset.....	19
3.12. Tuotantokustannukset.....	20
4. Pk-yritysten asema, kasvuhaluus ja kehittämistarpeet.....	21
4.1. Pk-yritysten asema kansantaloudessa.....	21
4.2. Pk-yritysten kasvustrategiat	22
4.3. Pk-yritysten kehittämistarpeet- ja esteet	26
4.4. Työllistämisen esteet	29
4.5. Lopettavien yrittäjien tuleva työmarkkina-asema	30
4.6. Sukupolven- tai omistajanvaihdokset.....	31
5. Pk-yritysten toiminta ja rahoitus	33
5.1. Asiakkaiden maksuhäiriöt	33
5.2. Ulkoisen rahoituksen yleisyys ja käyttötarkoitus.....	34
5.3. Verkottuminen ja pk-yritysten rooli osatoimittajana.....	38
5.4. Omistusjärjestelyt	39
6. Yhteisö- ja pääomaverouudistus	40

¹ Tämän raportin on laatinut Jarkko Soikkeli Suomen Yrittäjistä.

1. PK-YRITYSBAROMETRIN AINEISTO JA ENNUSTEKYKY

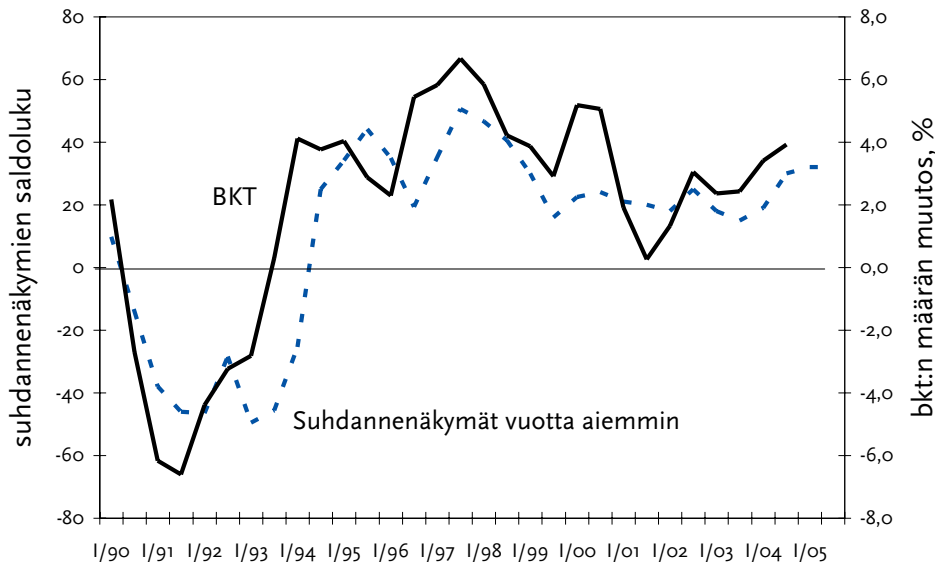
Pk-barometri mittaa pienten ja keskisuurten yritysten näkemyksiä niiden toimintaan liittyvien taloudellisten tekijöiden muutoksista kahdesti vuodessa. Suhdannetekijöiden lisäksi barometri

luotaa yritysten toimintaympäristöön vaikuttavia rakenteellisia tekijöitä, kuten pk-yritysten kehittämistarpeita ja niiden rahoitusasemaa.

Taulukko 1: Painotetun aineiston rakenne

		n(w)=	%
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus (TOL: 15-37)	444	13
	Rakentaminen (TOL: 45)	471	14
	Kauppa (TOL: 50-52)	960	28
	Palvelut (TOL: 55,60-63,70-74,92-93)	1600	46
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	2117	61
	5 - 9 henkilöä	729	21
	10 - 19 henkilöä	360	10
	20 - 49 henkilöä	177	5
	50 + henkilöä	93	3
LIIKEVAIHTO v. 2003	0,0 - 0,49 milj. euroa	1583	46
	0,5 - 1,49 milj. euroa	699	20
	1,5 + milj. euroa	518	15
	Ei vastausta	674	19
ALUE (MAAKUNTA)	Helsinki	520	15
	Pääkaupunkiseutu	241	7
	Uusimaa	287	8
	Varsinais-Suomi	323	9
	Satakunta	165	5
	Häme	106	3
	Päijät-Häme	143	4
	Pirkanmaa	311	9
	Kymenlaakso	111	3
	Etelä-Karjala	82	2
	Etelä-Savo	105	3
	Pohjois-Savo	144	4
	Pohjois-Karjala	98	3
	Keski-Suomi	161	5
	Etelä-Pohjanmaa, Rannikko-Pohjanmaa	234	7
	Keski-Pohjanmaa	118	3
	Pohjois-Pohjanmaa	156	5
Kainuu	44	1	
Lappi	75	2	
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	2300	66
	Palkattu johtaja	728	21
	Muut	446	13
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	2001-2005	680	20
	1996 - 2000	581	17
	-1995	2214	64
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	290	8
	Pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	1647	47
	Pyrkii säilyttämään aseman	965	28
	Ei kasvutavoitteita	532	15
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	41	1
SUOMEN YRITTÄJIEN JÄSEN	Ei	1730	50
	Kyllä	1745	50
YHTEENSÄ		3475	100

Kuva 1: Pk-yritysbarometrin ennustekyky, suhdannenäkymät ja bkt

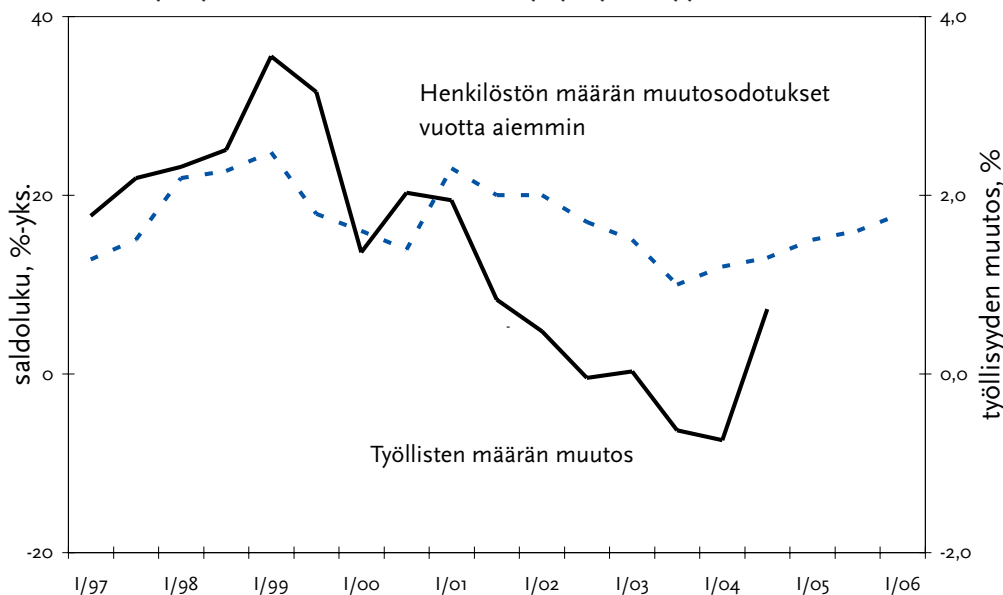

Tietoykkönen Oy teki kevään 2005 pk-yritysbarometrin puhelinhaastatteluina pääosin helmikuussa 2005. Kohderyhmänä oli 3475 suomalaista pk-yritystä. Otantakehikkona on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 95 ja sekä yritysrekisteriä. Tulosten laskentaan aineisto on oikaistu painokertoimin, jotta se vastaisi Suomen todellista pk-yrityskentän rakennetta.

suhdanteiden vaihteluita jonkin verran jäljessä, jonka seurauksena vientivetoisten suhdannekäänteiden aikaan arvioiden osuvuus on ollut heikompi. Pk-barometrin ennustekyky työllisyyskehityksen suhteen oli suhteellisen hyvä vuoteen 2001 asti. Vuosina 2002-03 heikohkot kansainväliset suhdanteet johtivat irtisanomisiin teollisuudessa, eikä kotimaisen kulutuskysynnän vahva veto onnistunut nostamaan työllisyyttä nousu-uralle. Vuoden 2004 loppupuolella tapahtunut investointien ja viennin piristyminen käänsivät työllisten määrän kuitenkin kauan odotettuun kasvuun.

Pk-yritykset ovat ennakoineet tulevat suhdannekäänteet kohtuullisen hyvin. Pk-yritysten suhdannekierto on kuitenkin seurannut kansainvälisten

Kuva 2: Pk-yritysbarometrin ennustekyky, työllisyys

2. PK-YRITYKSET KANSANTALOUDESSA ²

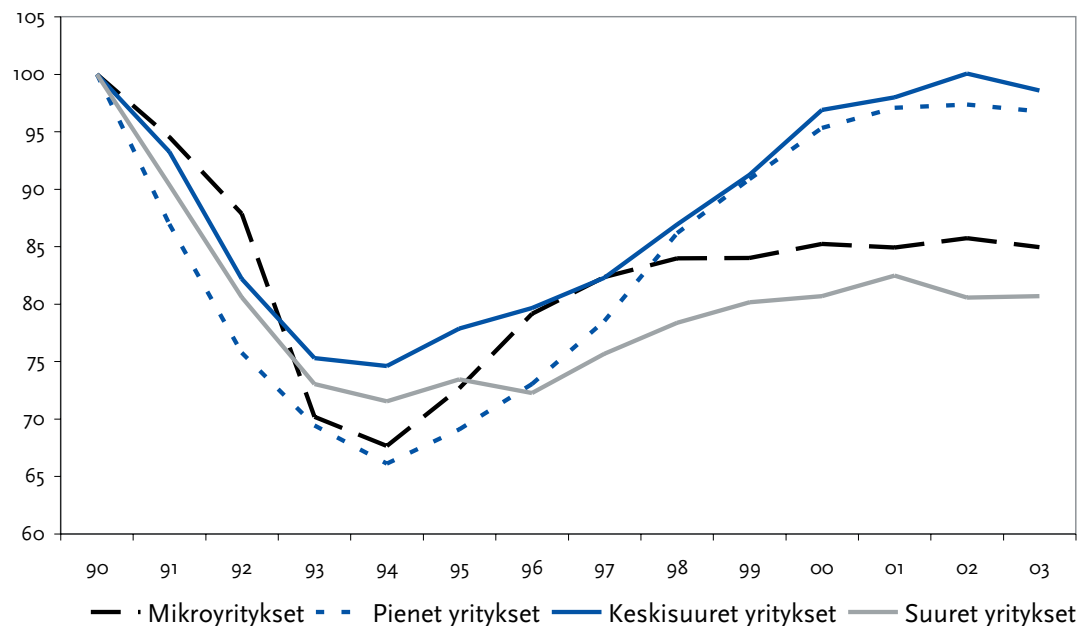
Suomessa oli vuonna 2003 noin 228 400 yritystä. Alle 10 henkilöä työllistävien mikroyritysten osuus koko yrityskannasta oli 93 prosenttia. Alle 250 henkilöä työllistävien pk-yritysten osuus oli puolestaan 99,7 prosenttia. Suomalaisen yritysten liikevaihto nousi vuonna 2003 noin 284 miljardiin euroon. Mikroyritysten osuus tästä oli runsaat 17 prosenttia. Koko pk-sektorin liikevaihto-osuus ylitti puolestaan 52 prosenttia.

Suomalaiset voittoa tavoittelevat yritykset (pl. maatalous) työllistivät vuonna 2003 noin 1 308 000 henkilöä.³ Mikroyritysten osuus tästä työllisten määrästä oli neljäsos ja koko pk-sektorin hieman yli 61 prosenttia.

Vuonna 2003 pk-sektorin vuodesta 1995 lähtien jatkonut työllisyyden kasvu taittui noin prosentin laskuun. Tästä huolimatta, pk-sektori on vastannut lähes neljästä viidesosasta vuoden 1995 jälkeen suomalaisyrityksissä syntyneistä uusista työpaikoista. Kaikkein nopeimmin henkilökunta on lisääntynyt vuoden 1995 jälkeen pienissä, 10-49 henkilöä työllistävissä, yrityksissä yhteensä peräti 40 prosenttia. Suurissa, yli 250 henkilöä työllistävissä yrityksissä kumulatiivinen henkilöstön lisäys on jäänyt 10 prosenttiin. Tarkastelua eri kokoisten yritysten työllistämisestä vaikeuttaa kuitenkin yritysten liukuminen eri kokoluokasta toiseen, esimerkiksi yrityksen voimakkaan kasvun tai toimintojen yhtiöittämisen seurauksena.

Kuva 3: Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä, indeksi 1990=100.

Lähde: Yritysrekisteri, Tilastokeskus

² Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen Yritysrekisteriin.

³ Kokopäiväisiksi työpaikoiksi muunnettuina.

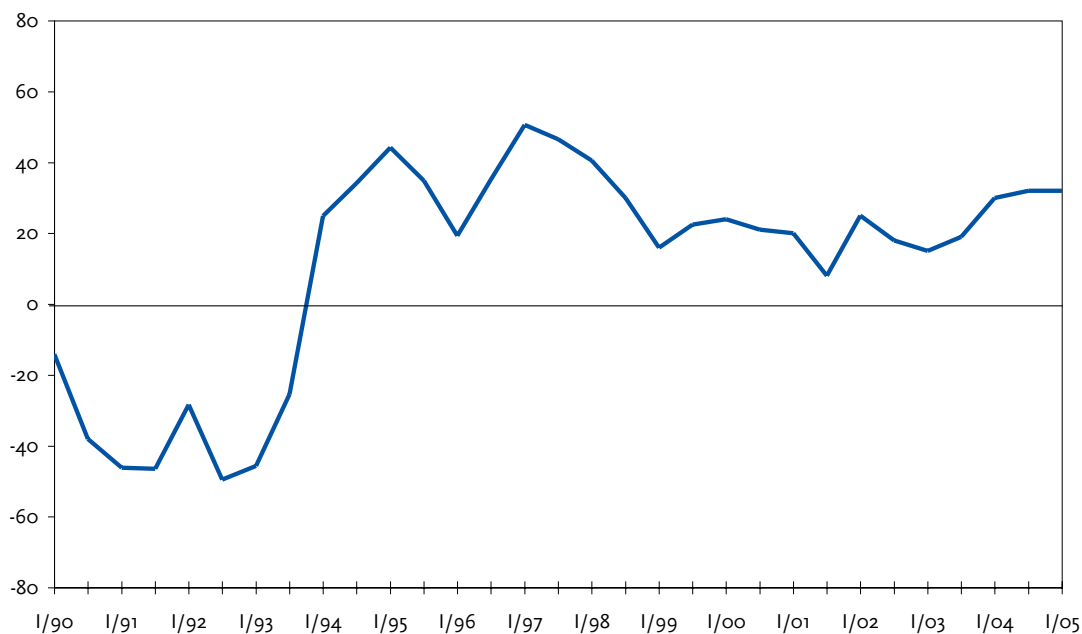
3. SUHDANTEET

Tässä osiossa tarkastellaan pk-sektorin näkymiä kokonaistaloudellisesta näkökulmasta. Päähuomio kiinnitetään yleisiä suhdanneodotuksia mittaaviin indikaattoreihin, kuten tuotantoon, hintoihin ja työllisyyteen.

3.1. YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdannenäkymät ovat pysyneet edellisen kyselyn vahvalla tasolla. Tätä korkeammalla odotukset ovat viimeksi olleet vuoden 1999 keväällä. Hieman yli puolet vastaajista odottaa suhdanteiden pysyvän ennallaan ja 40 prosenttia niiden vahvistuvan edelleen. Toimialojen väliset erot ovat melko pieniä lukuun ottamatta rakentamista, jossa kolmannes vastaajista odottaa suhdanteiden vahvistuvan.

Kuva 4: Suhdannenäkymät, saldoluku

Taulukko 2: Suhdannenäkymät seuraavien 12 kuukauden aikana

	Paranevat %	Pysyvät ennallaan %	Heikkenevät %	Saldoluku*/ %
Kaikki yritykset	40	52	8	32
Teollisuus	41	51	8	33
Rakentaminen	33	59	8	26
Kauppa	42	49	9	33
Palvelut	40	53	6	32

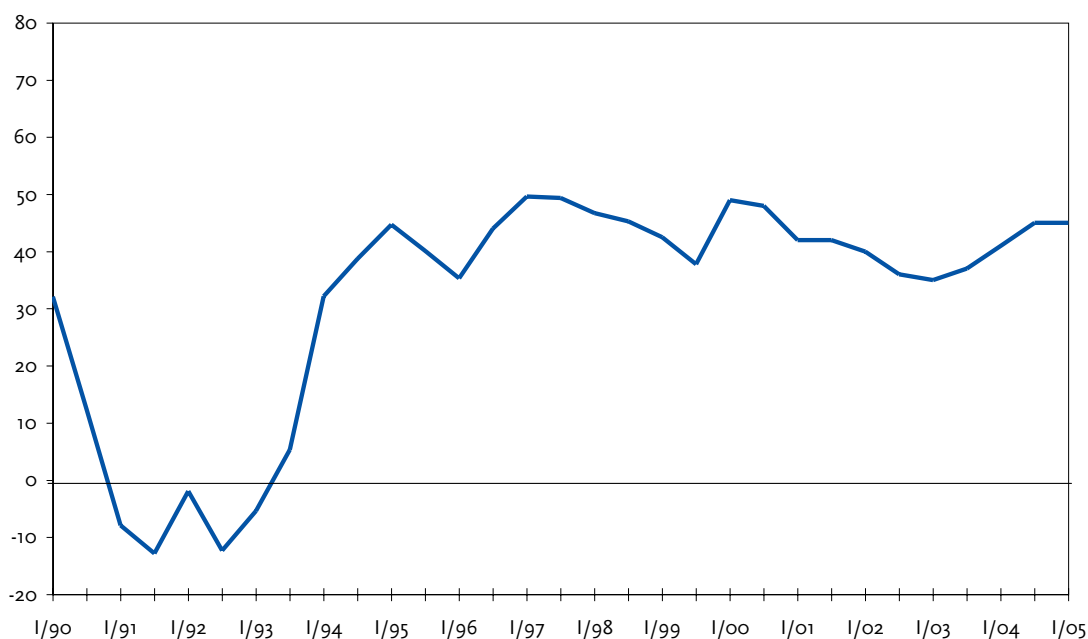
*/ Saldoluku on laskettu "paranevat" ja "heikkenevät" -vastausten prosenttiosuuksien erotuksena.

3.2. LIIKEVAIHTO

Pk-yritysten liikevaihto-odotukset ovat pysyneet korkealla tasolla. Selvästi yli puolet vastanneista odottaa yrityksensä liikevaihdon kasvavan seuraavien 12 kuukauden aikana. Vastaavasti alle kymmenesosa vastanneista uskoo liikevaihtonsa supistuvan. Suotuisat liikevaihto-odotukset ennakoivat liikevaihdon kasvun jatkuvan vahvana vuosituhaten alussa tapahtuneen lievän notkahduksen jälkeen.

Teollisuuden liikevaihto-odotukset ovat selvästi muita toimialoja vahvemmat ja peräti 60 prosenttia vastaajista odottaa liikevaihtonsa kasvavan. Sen sijaan rakentamisessa liikevaihto-odotukset ovat edellisten suhdanneodotusten tapaan muita toimialoja pessimistisemmät.

Kuva 5: Liikevaihto-odotukset, saldoluku

Taulukko 3: Liikevaihto-odotukset seuraavien 12 kuukauden aikana

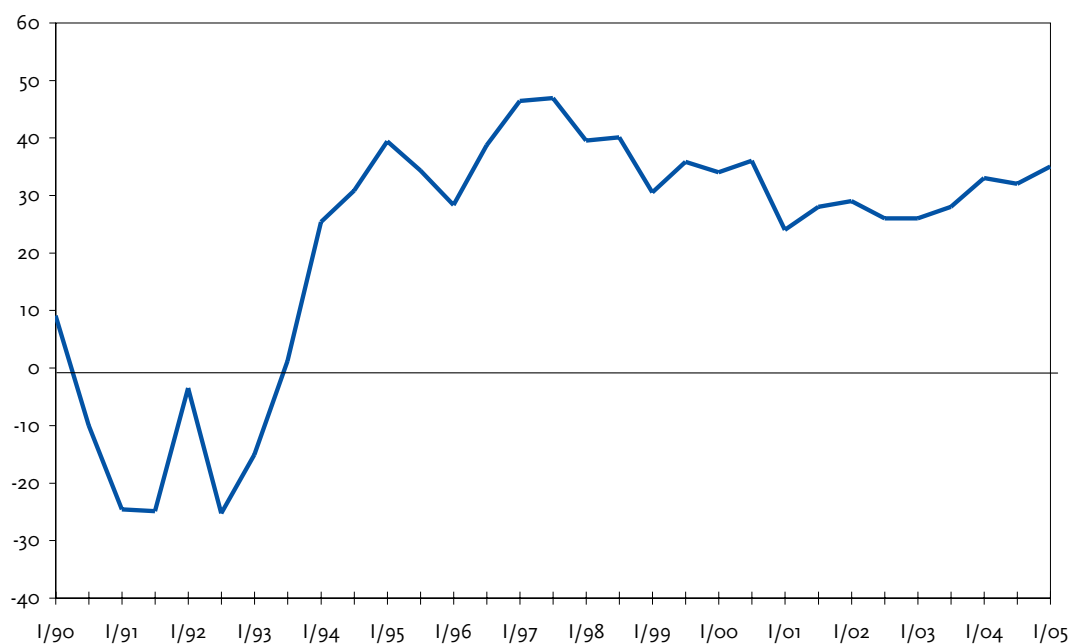
	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	54	38	9	45
Teollisuus	60	33	7	53
Rakentaminen	44	44	11	33
Kauppa	54	39	8	46
Palvelut	55	36	9	45

3.3. KANNATTAVUUS

Pk-yritysten kannattavuusodotukset ovat kohentuneet entisestään. Vastaajista 43 prosenttia odottaa kannattavuutensa paranevan, kun sen heikkene- mistä odottaa ainoastaan 8 prosenttia. Myös ra-

kentamisen kannattavuusodotukset ovat vahvistu- neet viime syksystä, vaikka alalla suhtaudutaan yhä muita toimialoja varovaisemmin kannattavuuske- hitykseen.

Kuva 6: Kannattavuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 4: Odotukset kannattavuuden muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

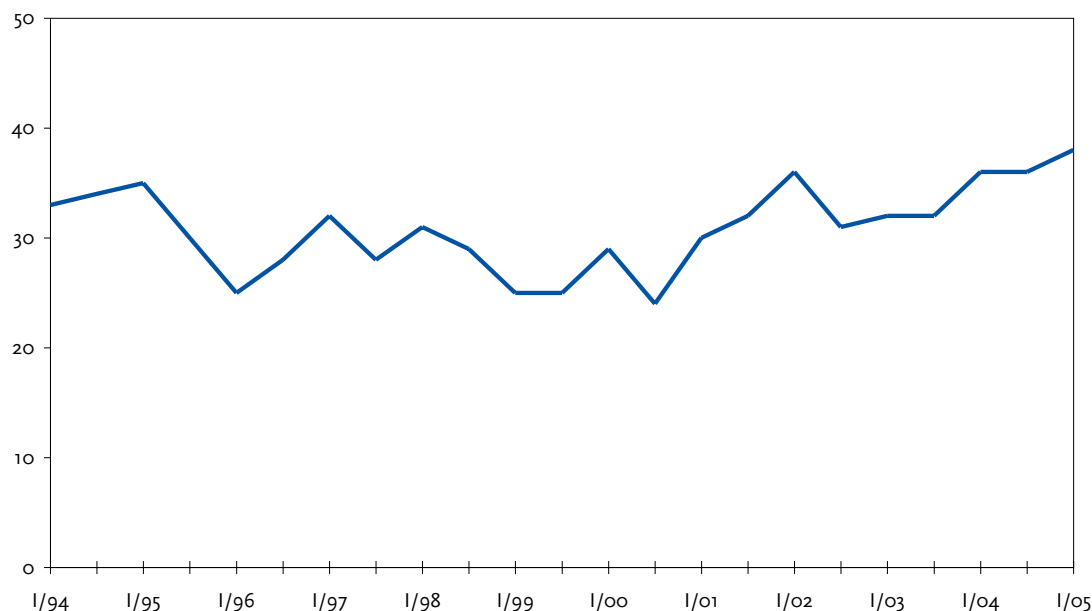
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	43	48	8	35
Teollisuus	45	48	7	37
Rakentaminen	41	50	9	31
Kauppa	45	47	8	37
Palvelut	43	49	8	35

3.4. VAKAVARAISUUS

Suotuisat odotukset kannattavuuskehityksestä ja rajalliset investointihalut (katso myös 3.3. ja 3.5.) ovat nostaneet pk-yritysten vakavaraisuusodotukset kaikkien aikojen korkeimmalle tasolle. Yli 40 prosenttia yrityksistä odottaa vakavaraisuutensa paranevan seuraavan vuoden aikana ja ainoastaan 3 prosenttia vastanneista odottaa sen heikkenevän. Eniten vakavaraisuuden odotetaan vahvistuvan teollisuudessa ja kaupassa sekä 10-49 työntekijää työllistävässä yrityksissä.

Yritysten vakavaraisuutta koskevat odotukset ovat vahvistuneet selvästi vuosituhannen vaihteen tasosta. Kaikkein eniten vakavaraisuuden odotetaan paranevan voimakkaasti kasvuhaluissa yrityksissä, joista peräti neljä viidestä uskoo rahoitusasemansa vahvistuvan.

Kuva 7: Vakavaraisuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 5: Odotukset vakavaraisuuden muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

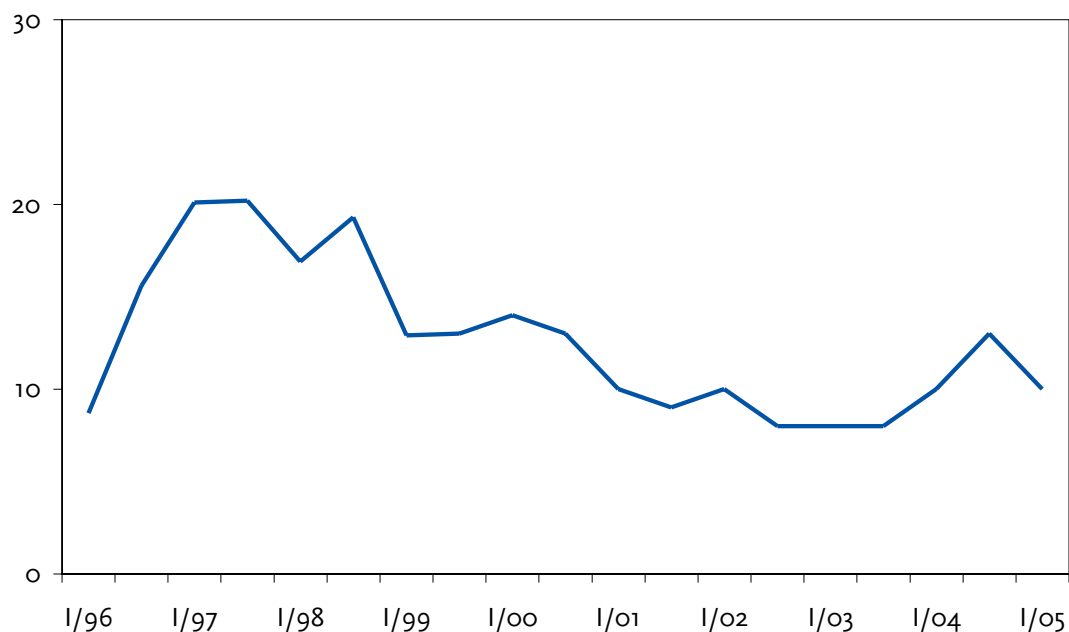
	Paranee %	Pysyy ennallaan %	Heikkenee %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	41	55	3	38
Teollisuus	44	52	3	41
Rakentaminen	35	63	2	33
Kauppa	44	54	2	42
Palvelut	41	55	4	36

3.5. INVESTOINNIT

Vahvoista suhdannenäkymistä huolimatta pk-yritysten investointiodotukset ovat heikentyneet jonkin verran. Investointinäkymät ovat kohentuneet hieman teollisuudessa ja rakentamisessa, mutta ovat vastaavasti laskeneet palvelualoilla selvästi.

Täten investointien nopein kasvu saattaa pk-sektorissa olla jo ohitse, vaikka yritykset odottavatkin investointien yhä lisääntyvän.

Kuva 8: Investointiodotukset, saldoluku

Taulukko 6: Odotukset investointien määrän muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

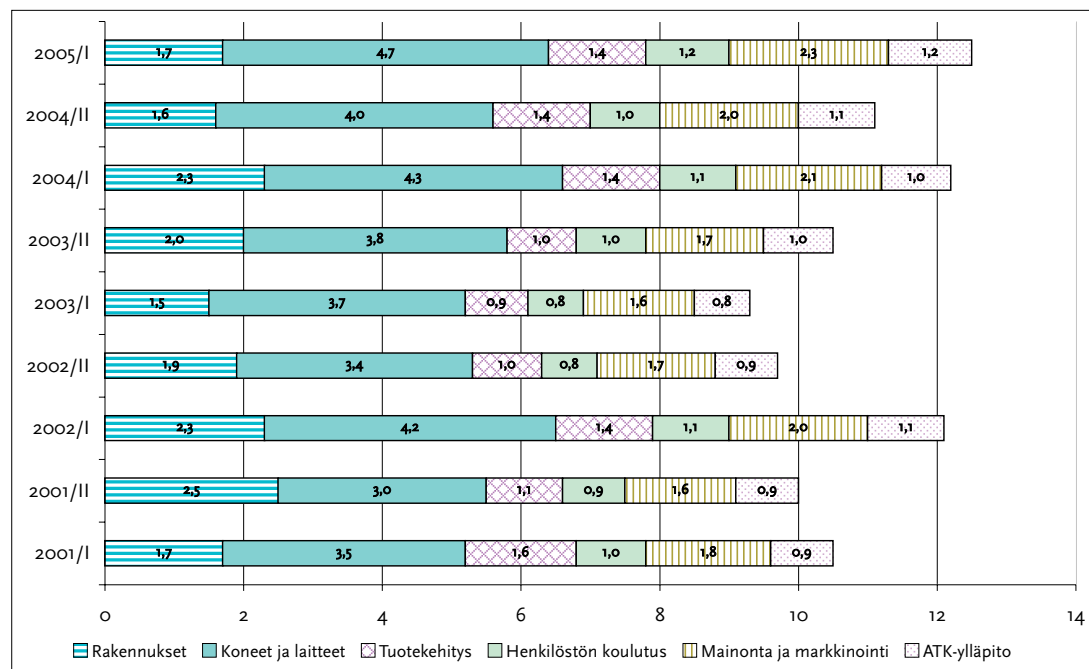
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	22	67	11	10
Teollisuus	27	61	12	15
Rakentaminen	20	68	12	8
Kauppa	19	72	9	10
Palvelut	22	66	12	10

3.6. INVESTOINNIT ERI TYYPIN MUKAAN

Pk-yritykset kohdistavat entistä suuremman osuuden - lähes 5 prosenttia - liikevaihdostaan koneiden ja laitteiden hankintaan. Keskimääräistä kone- ja laiteinvestointien liikevaihto-osuutta painaa kuitenkin kaupan hyvin alhaisena pysyttelevä,

2,5 prosentin, taso. Panostukset markkinointiin ja mainontaan sekä henkilöstön koulutukseen ovat selvässä kasvussa. Tutkimus- ja tuotekehitysmenojen osuus liikevaihdosta on sen sijaan pysynyt viime syksyn kyselyn tasolla.

Kuva 9: Pk-yritysten investointiodotusten kehitys, % liikevaihdosta

Taulukko 7: Pk-yritysten investoinnit seuraavan 12 kuukauden aikana, % liikevaihdosta

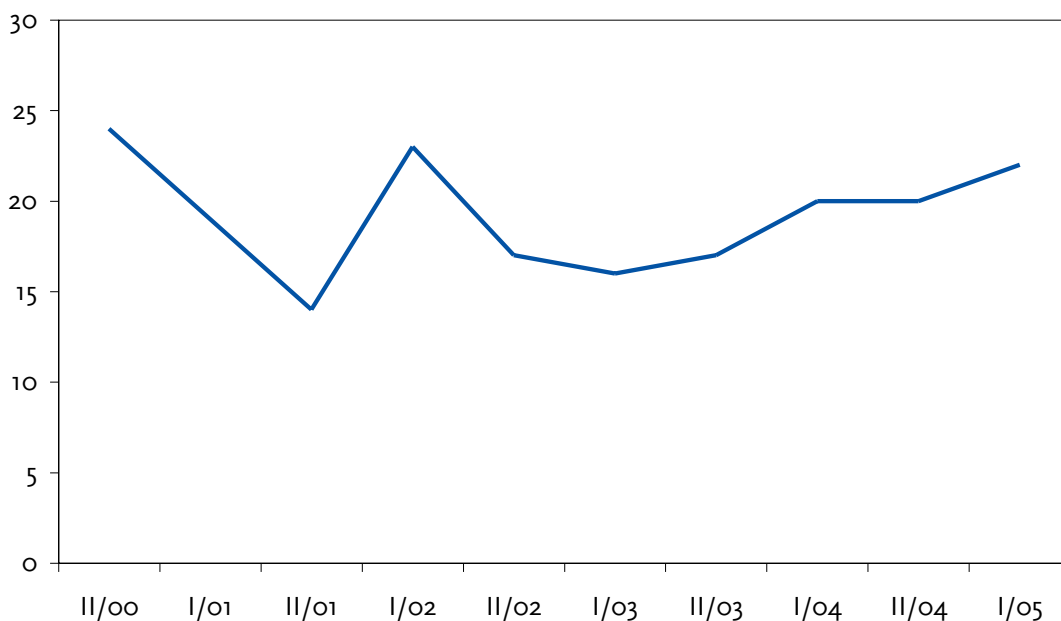
	Rakennukset %	Koneet ja laitteet %	Tutkimus ja tuotekehitys %	Henkilöstön koulutus %	Mainonta ja markkinointi %	Atk-ylläpito-kustannukset %	Kansainvälistyminen %	Yhteensä %
Kaikki yritykset	1,7	4,7	1,4	1,2	2,3	1,2	0,5	12,9
Teollisuus	3,0	5,6	1,5	1,0	1,9	1,1	0,6	14,8
Rakentaminen	1,6	5,5	0,7	1,0	1,2	0,6	0,1	10,6
Kauppa	1,2	2,4	1,1	0,9	2,6	0,8	0,4	9,5
Palvelut	1,7	5,5	1,8	1,5	2,6	1,6	0,6	15,2

3.7. TUOTEKEHITYS

Pk-yritysten tuotekehityspanosten odotetaan kasvavan seuraavan vuoden aikana hieman aiemmin arvioitua nopeammin. Yrityksistä 24 prosenttia aikoo kasvattaa panoksia ja 3 prosenttia karsia niitä. Teollisuus ja palvelut suunnittelevat lisäävänsä tuotekehityspanostuksiaan selvästi muita

toimialoja enemmän. Mikroyritysten panostukset jäänevät sen sijaan hieman suurempia yrityksiä vähäisemmiksi. Vastaavasti voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä yli puolet aikoo lisätä tuotekehitystä seuraavan vuoden aikana.

Kuva 10: Tuotekehityspanostusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 8: Odotukset tuotekehityspanosten muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

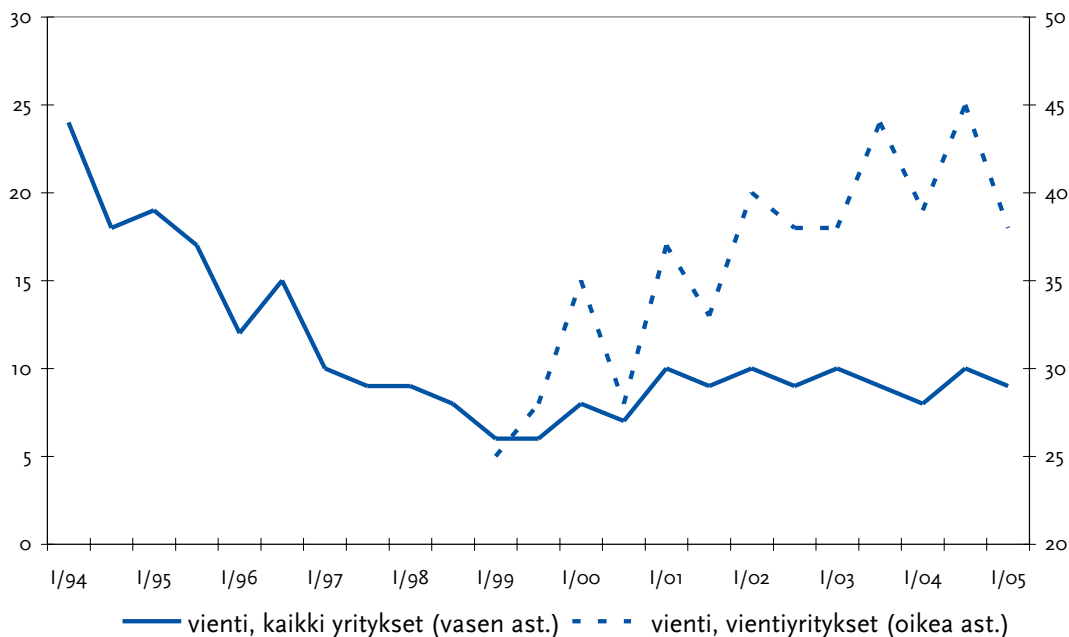
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	24	73	3	22
Teollisuus	33	67	3	28
Rakentaminen	14	83	2	12
Kauppa	21	76	3	19
Palvelut	28	69	3	25

3.8. VIENTI JA VIENTITAKUIDEN KÄYTTÖ

Pk-yritysten vientiodotukset ovat pysyneet kuta-kuinkin ennallaan. Kymmenesosa kaikista yrityksistä odottaa viennin kasvavan seuraavan vuoden aikana ja ainoastaan prosentti vastaajista ennakoisen supistuvan. Vientiodotukset ovat viime kyselyn tapaan optimistisimmat teollisuudessa, joskin sen odotukset olivat laskeneet toimialoista eniten. Teollisuuden varovaisempi optimismi on linjassa maailmantalouden maltillistuneiden kasvunäkymien kanssa.

On syytä kuitenkin muistaa, että ainoastaan runsas viidennes pk-yrityksistä harjoittaa vientiä. Yhtä kaikki myös vientiä harjoittavien pk-yritysten vientiodotukset ovat notkahtaneet hieman, vaikka ne ovatkin pysyneet yhä korkealla tasolla. Vientiä harjoittavissa yrityksissä odotukset ovat vaimentuneet eniten kaupassa ja palveluissa sekä yrityksissä, jotka työllistävät alle 20 henkilöä.

Kuva 11: Vientiodotukset, saldoluku

Taulukko 9: Odotukset viennin arvon muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

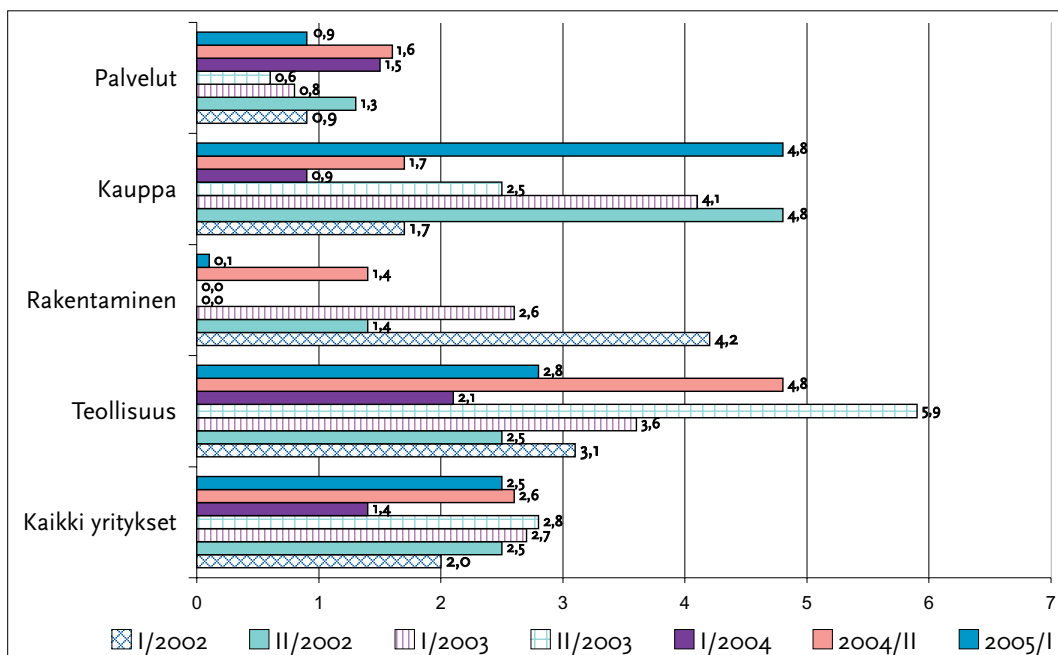
	Kasvaa %	Pysyvät ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	10	89	1	9
Teollisuus	21	77	2	19
Rakentaminen	3	96	0	3
Kauppa	11	88	2	9
Palvelut	8	91	1	8

Vientiä harjoittavia yrityksiä on eniten teollisuudessa, jossa 42 prosenttia vastanneista harjoittaa vientiä joko suoraan tai osana jonkin toisen kotimaisen yrityksen tuotekokonaisuutta. Alhaisin vientiä harjoittavien yritysten osuus on rakentamisessa, 8 prosenttia. Vientitoiminnan todennäköisyys kasvaa yrityksen koon myötä—jopa 56 prosenttia yli 50 henkeä työllistävästä yrityksistä harjoittaa vientiä. Myös voimakkaasti kasvuhaku-

set yritykset pyrkivät löytämään uusia markkinoita maan rajojen ulkopuolelta ja lähes 40 prosenttia niistä harjoittaa vientitoimintaa.

Viennin osuus liikevaihdosta on 30 prosenttia vientiyritysten kokonaisliikevaihdosta, vaihdellen rakentamisen 23 prosentista teollisuuden 37 prosenttiin. Vientisaatavistaan nämä yritykset vakuuttavat Finnveran tai muiden vientitakuulaitosten takuilla 2,5 prosenttia.

Kuva 12: Vientitakuilla vakuutetun viennin osuus viennin arvosta, %

Taulukko 10: Pk-yritysten vienti (% yrityksistä) ja viennin osuus vientiyritysten liikevaihdosta

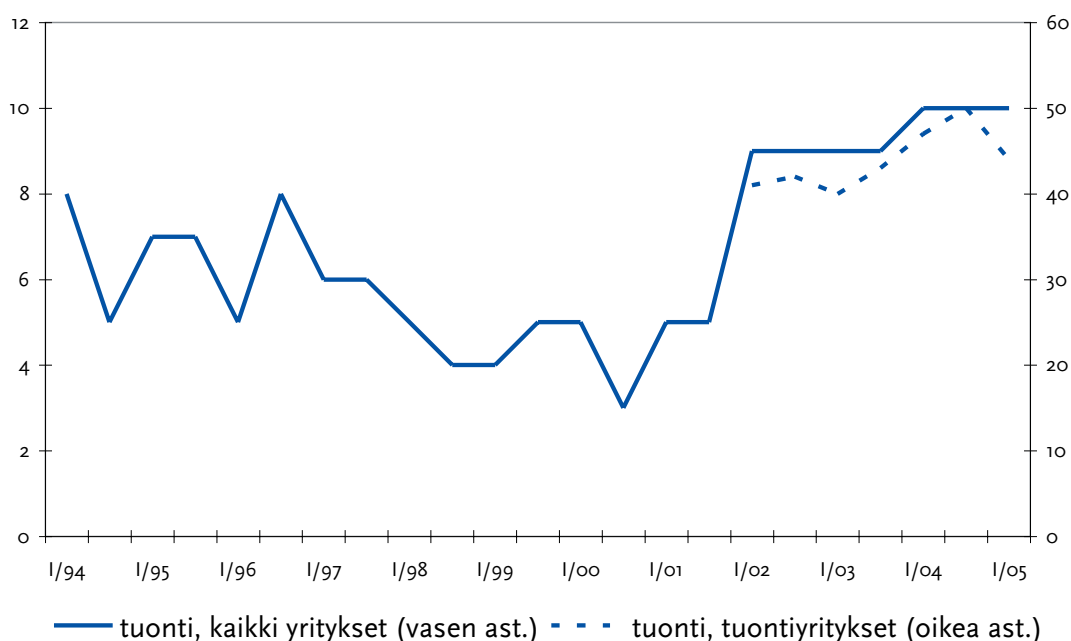
	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Vientiä harjoittavien yritysten osuus	21	42	8	23	18
Viennin osuus liikevaihdosta niillä yrityksillä, joilla on vientiä	30	37	23	25	30

3.9. TUONTI

Pk-yritysten tuontiodotukset ovat pysyneet ennallaan. Runsas kymmenes kaikista yrityksistä odottaa, että tuonnin arvo kasvaa seuraavan vuoden aikana. Suoraa tuontitoimintaa harjoittavista yrityksistä, joita on vajaa viidennes yrityksistä, lähes puolet odottaa tuonnin arvon kasvavan. Ainoastaan

4 prosenttia ennakoii sen supistuvan. Yleisesti tuontiodotukset ovat vahvempia suuremmissa yrityksissä. Poikkeuksen tästä muodostavat pienimmät, liikevaihdoltaan alle 200 000 euron tuontiyrietykset, joissa tuontiodotusten saldoluku ylsi peräti 56:een.

Kuva 13: Tuontiodotukset, saldoluku

Taulukko 11: Odotukset tuonnin arvon muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	11	88	1	10
Teollisuus	14	85	1	14
Rakentaminen	4	96	0	3
Kauppa	23	75	2	20
Palvelut	5	95	1	4

3.10. HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ

Pk-yritykset aikovat rekrytoida lisää henkilökuntaa seuraavan 12 kuukauden aikana. Rungas viidennes yrityksistä harkitsee lisäävänsä henkilöstöään ja ainoastaan viisi prosenttia vastanneista suunnittelee henkilöstönsä vähentämistä.

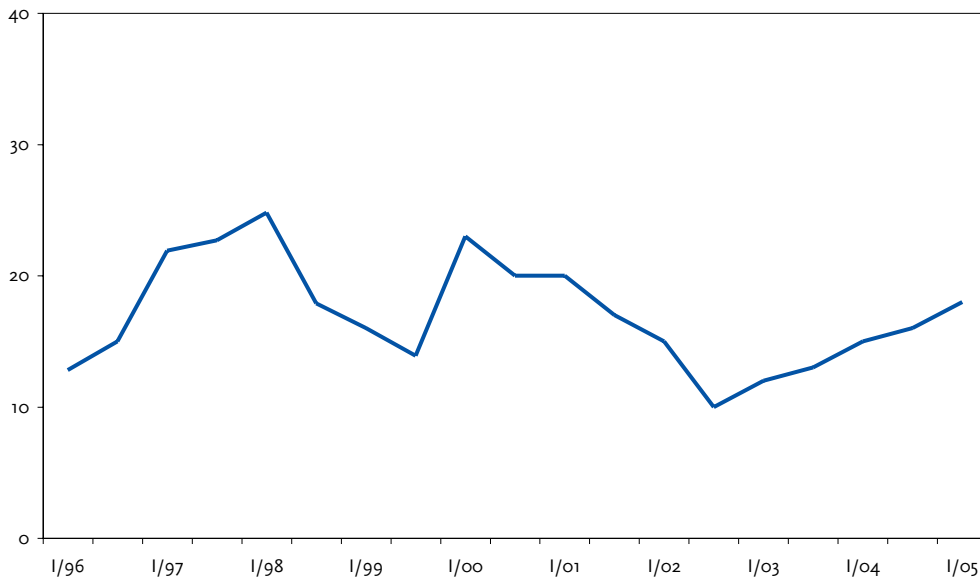
Vahvimmat työllisyysnäköymät ovat rakentamisessa, siitäkin huolimatta, että rungas neljännes rakennusyrityksistä nimeää työvoimapulan suurimmaksi työllistämisen esteeksi. Myös teollisuudessa rekrytointiaikeet ovat korkealla tasolla.

Mikroyrityksissä suunnitellaan henkilöstön lisäämistä selvästi harvemmin kuin yli 10 henkilöä

työllistävissä yrityksissä. Toisaalta hyvin harva mikroyritys suunnittelee henkilökunnan vähentämistäkään.

Entisestään kohentuneet työllisyysnäköymät ennakoivat pk-sektorin työpaikkojen lisääntyvän melko ripeää tahtia. Kun taloudellinen kasvu on myös entistä laaja-alaisempaa, on todennäköistä, että työllisyysaste pysyy kuluvan vuoden aikana nousussa. Erityisesti investointien piristymisen koko kansantalouden tasolla sekä kaupan ja palvelujen valoisana jatkuvat näköymät synnyttävät kuluvan vuoden aikana uusia työpaikkoja.

Kuva 14: Henkilökunnan määrän muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 12: Odotukset henkilökunnan määrästä seuraavien 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	22	73	5	18
Teollisuus	24	72	4	20
Rakentaminen	26	69	5	21
Kauppa	19	78	3	15
Palvelut	23	72	5	18

3.11. INFLAATIO-ODOTUKSET

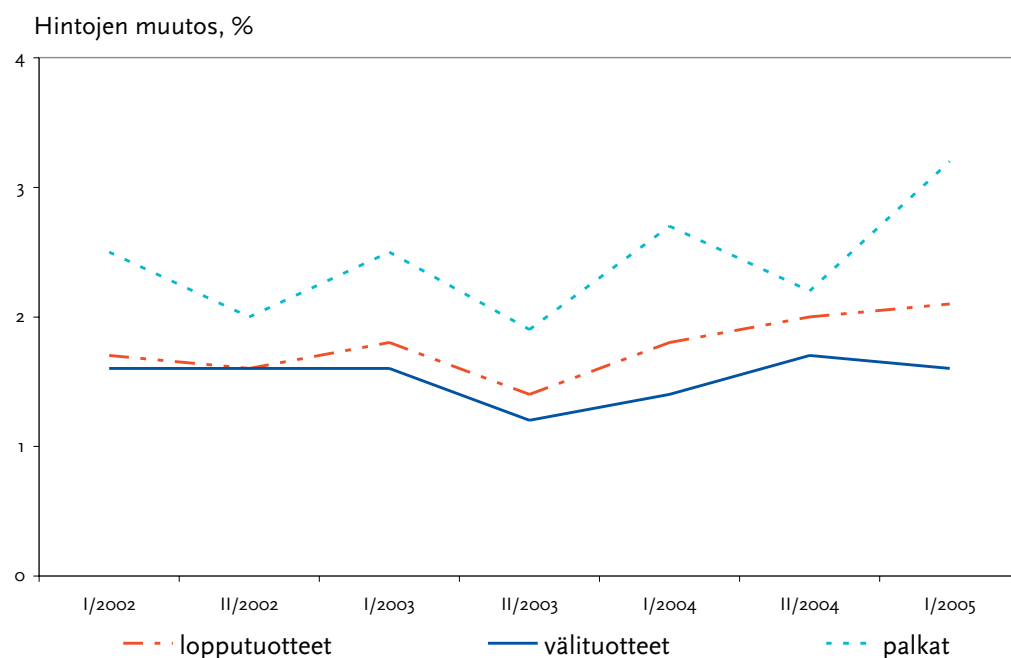
Pk-yritykset odottavat lopputuotteiden hintojen nousevan runsaat 2 prosenttia seuraavan vuoden aikana. Alhaisimmat inflaatio-odotukset ovat kaupassa, jossa hintojen nousuksi arvioidaan ainoastaan 1,4 prosenttia. Eniten lopputuotteiden hintojen odotetaan nousevan rakentamisessa.

Välituotteiden inflaatio-odotukset ovat maltillistuneet hieman, runsaaseen 1,5 prosenttiin. Hinta-paineet ovat alhaisimmat kaupassa ja palveluissa, joiden suuri paino otoksessa hillitsee myös koko pk-sektorin inflaationäkymiä. Välituotteiden hintojen odotetaan nousevan teollisuudessa ja rakenta-

misessa 2,3 – 2,8 prosenttia, mikä heijastelee mm. puolivalmisteiden ja raaka-aineiden kohonneita maailmanmarkkinahintoja.

Pk-yritykset odottavat palkkakustannustensa nousevan selvästi nopeammin kuin vielä viime syksyn kyselyssä. Tämä saattaa heijastella sekä melko nopeana jatkunutta palkkainflaatiota että tulopoliittisen ratkaisun sopimuskorotusten odotettua korkeampaa tasoa verrattuna esimerkiksi valtiovarainministeriön erittäin maltillisiin linjauksiin alkusyksystä 2004.

Kuva 15: Inflaatio-odotukset

Taulukko 13: Odotukset hintojen %-muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

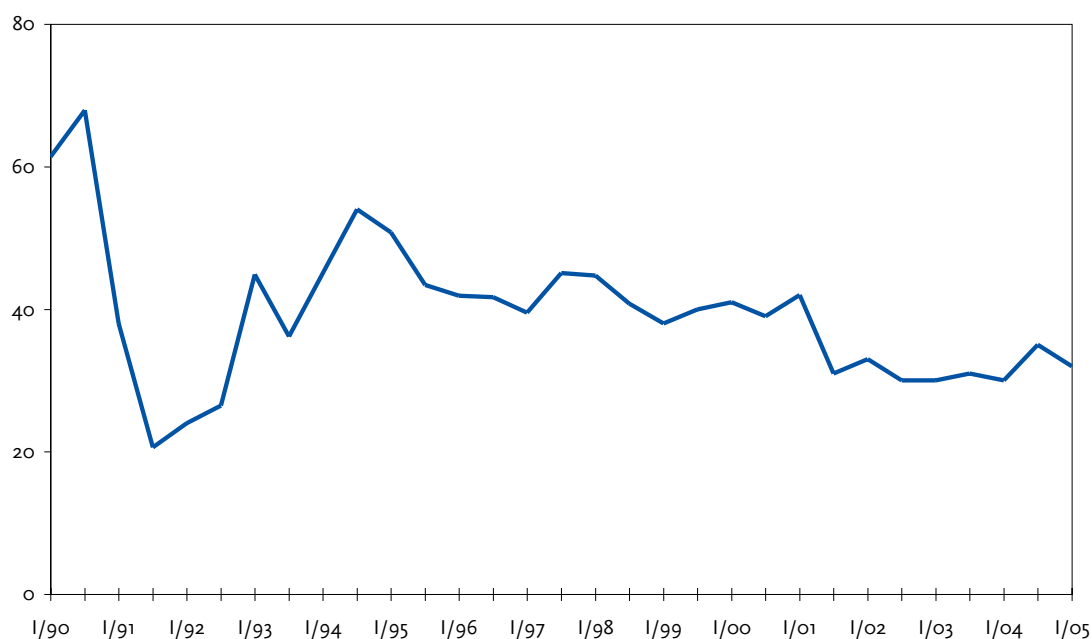
	Yrityksen myymien lopputuotteiden hinnat %	Yrityksen hankkimien välituotteiden hinnat %	Palkka-kustannukset %
Kaikki yritykset	2,1	1,6	3,2
Teollisuus	1,9	2,3	2,3
Rakentaminen	2,7	2,8	3,2
Kauppa	1,4	1,1	3,1
Palvelut	2,3	1,4	3,6

3.12. TUOTANTO-KUSTANNUKSET

Tuotantokustannusten nousuodotukset ovat pysyneet koko 2000-luvun ajan pitkän aikavälin keskiarvonsa alapuolella. Myös syksyn 2004 aikana virinneet odotukset kustannusten nousun kiihtymisestä ovat vaimenneet. Yli puolet vastaajista odottaa kustannusten pysyvän ennallaan, kun

41 prosenttia odottaa niiden nousevan. Raakaöljyn, metallijalosteiden ja peruskemikaalien kallistuminen kansainvälisillä markkinoilla on pitänyt erityisesti teollisuuden inflaatio-odotukset korkealla. Kaupan alalla kustannusten odotettu nousu on pysynyt selvästi muita toimialoja alhaisempana.

Kuva 16: Tuotantokustannusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 14: Odotukset tuotantokustannusten muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

	Kasvavat %	Pysyvät ennallaan %	Alenevat %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	40	53	7	32
Teollisuus	46	45	9	38
Rakentaminen	44	49	7	37
Kauppa	30	63	7	24
Palvelut	42	51	7	35

4. PK-YRITYSTEN ASEMA, KASVUHALUKKUUS JA KEHITTÄMISTARPEET

Tämä osio tarkastelee pk-yritysten rakenteellisia haasteita ja niiden asemaa kansantaloudessa. Erityisesti huomio kohdistuu yritysten kasvustrategioihin.

4.1. PK-YRITYSTEN ASEMA KANSANTALOUESSA

Pk-yritysten käsitys asemastaan kansantaloudessa on kohentunut selvästi viime syksystä. Runsas puolet vastanneista yrityksistä kokee asemansa kohtalaiseksi ja noin viidennes joko melko huonoksi tai melko hyväksi. Parantuneesta asemasta huolimatta kokonaisindeksi jäi negatiiviseksi lukemaan -3 ja on yhä selvästi heikommalla tasolla kuin vuosina 1999-2002.

Taulukko 15: Pk-yritysten asema kansantaloudessa

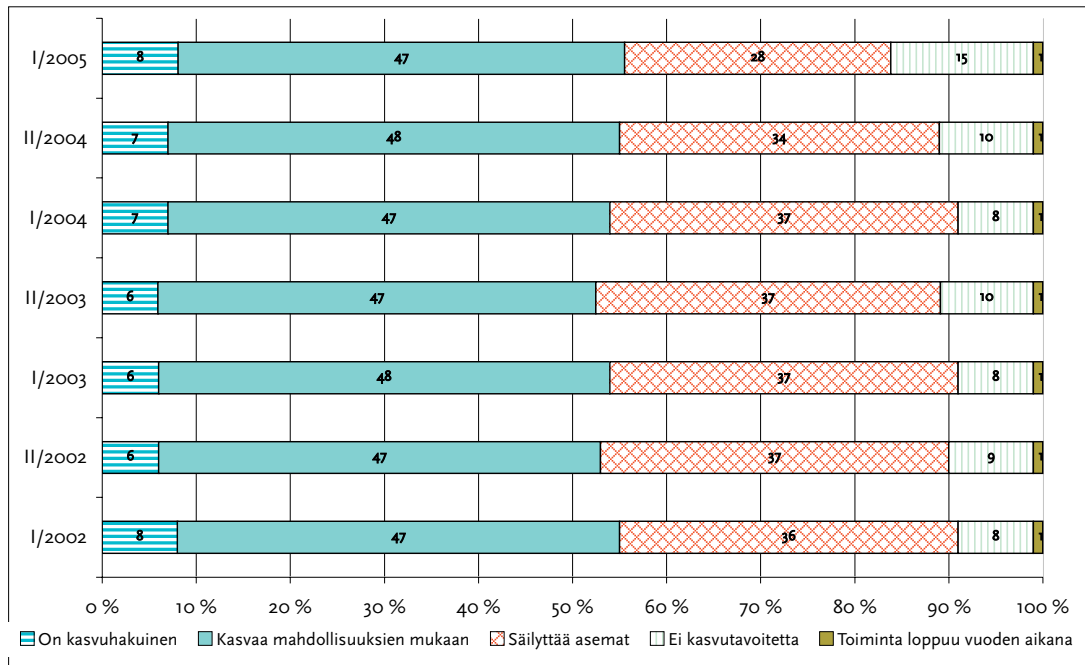
	Erittäin huono %	Melko huono %	Kohtalainen %	Melko hyvä %	Erittäin hyvä %	Indeksi
Kaikki yritykset	5	20	52	21	1	-3
Teollisuus	4	21	51	23	1	-2
Rakentaminen	4	17	52	25	2	2
Kauppa	5	20	52	21	2	-3
Palvelut	5	20	53	20	1	-4

4.2. PK-YRITYSTEN KASVUSTRATEGIAT

Pk-yrityksistä 8 prosenttia pyrkii kasvamaan voimakkaasti ja vajaa puolet mahdollisuuksiensa mukaan. Vastaajista 15 prosenttia ilmoittaa, että niillä ei ole kasvutavoitteita. Voimakkaasti kasvuhaluja yrityksiä on suhteellisesti vähiten rakentamisessa. Myös alle 5 henkilöä työllistävät ja ennen

vuotta 1995 perustetut yritykset ovat haluttomia kasvamaan. Vuoden 2000 jälkeen perustetut yritykset ovat puolestaan selvästi kasvuhakuisempia; 17 prosenttia niistä ilmoittaa olevansa voimakkaasti kasvuhakuisia ja lähes kuusi kymmenestä pyrkii kasvamaan mahdollisuuksiensa mukaan.

Kuva 17: Kasvuhakuisuuden kehitys, % yrityksistä

Taulukko 16: Kasvuhakuisuuden kehitys, % yrityksistä

	On voimakkaasti kasvuhakuinen %	Pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan %	Pyrkii säilyttämään asemansa %	Ei ole kasvutavoitteita %	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana %
Kaikki yritykset	8	47	28	15	1
Teollisuus	9	51	25	15	0
Rakentaminen	5	39	32	23	1
Kauppa	9	52	26	11	1
Palvelut	9	46	28	16	1
Perustamisvuosi					
ennen 1996	5	44	32	18	1
1996-2000	13	50	25	11	1
2001-2004	17	58	15	10	1

17 prosenttia niistä ilmoittaa olevansa voimakkaasti kasvuhakuisia ja lähes kuusi kymmenestä pyrkii kasvamaan mahdollisuuksiensa mukaan.

Melkein puolet kasvuhakuisista yrityksistä nimeää tärkeimmiksi kasvukeinoikseen uusien tavaroiden ja palveluiden kehittämisen. Lähes yhtä useat pyr-

kiävät kasvamaan lisäämällä myyntiä ja markkinointia kotimaassa. Verkostoitumisen kokee tärkeäksi kasvukeinoksi runsas 40 prosenttia yrityksistä. Myös uusien markkina-alueiden avaaminen, viennin lisääminen, kansainvälistyminen sekä omistusjärjestelyt koetaan tärkeiksi keinoiksi kasvun

Taulukko 17: Pk-yritysten tärkeimmät kasvukeinot (yritykset, joilla on kasvutavoitteita), % yrityksistä^{*/}

	Uusien tuotteiden kehittäminen %	Viennin lisääminen %	Yhteistyön lisääminen muiden yritysten kanssa %	Myynnin ja markkinoinnin lisääminen %	Uusien markkina-alueiden avaaminen (esim. uudet vientimaat) %	Omistusjärjestelyt, yritysostot %	Muu kasvukeino %
Kaikki pk-yritykset	49	11	42	48	23	8	3
Teollisuus	48	20	41	43	32	10	3
Rakentaminen	34	4	47	40	15	6	5
Kauppa	56	11	33	55	22	7	2
Palvelut	49	10	47	45	23	8	4

^{*/} Vastaajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden keinon.

Lähes puolet niistä pk-yrityksistä, jotka perustavat kasvustrategiansa kansainvälistymiseen, aikovat hankkia markkinointi- tai myyntiketjun ulkomailta. Vajaa kolmannes luottaa puolestaan projektivien-

tiin ja neljännes vientiagentuurin käynnistämiseen. Rungas kymmenesosa yrityksistä suunnittelee tuotantoyksikön perustamista ulkomaille.

Taulukko 18: Tärkeimmät kasvukeinot viennin/kansainvälistymisen osalta, (yritykset, joiden kasvukeinona on vienti tai kansainvälistyminen)

	Yritysosotot ulkomailta %	Vienti-agentuurin aloittaminen %	Tuotantoyksikön perustaminen ulkomaille %	Markkinointi- tai myyntiketjun etsintä ulkomailta %	Projektivienti %	Muu %	Ei osaa sanoa %
Kaikki yritykset	5	25	11	49	32	15	7
Teollisuus	3	36	10	58	23	15	2
Rakentaminen	24	14	11	10	47	7	13
Kauppa	5	27	11	52	31	14	8
Palvelut	5	17	11	47	36	16	10

Kasvuhakuisista yrityksistä 28 prosenttia pyrkii kasvattamaan liikevaihtoaan vähintään 20 prosenttia vuodessa seuraavan kolmen vuoden aikana ja 44 prosenttia tähtää 10-20 prosentin vuosittaiseen liikevaihdon lisäykseen. Lähes kolmannes alle

5 hengen kasvuhakuisista yrityksistä pyrkii kasvamaan vähintään 20 prosenttia vuosittain. Peräti 40 prosenttia vuoden 2000 jälkeen perustetuista yrityksistä kuuluu tähän samaan luokkaan.

Taulukko 19: Tavoitteet liikevaihdon kasvun osalta (jos yritys on kasvuhakuinen)

	Tavoitteena kasvattaa liikevaihtoa yli 20 % vuodessa %	Tavoitteena kasvattaa liikevaihtoa n. 10-20 % vuodessa %	Tavoitteena kasvattaa liikevaihtoa alle 10 % vuodessa %	Pyrkimys säilyttää nykyinen liikevaihto, ei kasvutavoitteita ^{*/} %	Ei osaa sanoa %
Kaikki yritykset	28	44	22	6	1
Teollisuus	31	44	21	4	1
Rakentaminen	24	45	22	8	0
Kauppa	23	45	26	5	1
Palvelut	32	43	19	5	1

^{*/} Eli yrityksellä saattaa olla kasvustrategia, vaikka liikevaihdolle ei olisikaan asetettu kasvutavoitteita.

Lähes viidennes kasvuhakuisista yrityksistä uskoo henkilökuntansa kasvavan yli 20 prosenttia vuosittain. Yhtä useat kasvuhakuiset yritykset suunnittelevat kasvattavansa henkilöstönsä 10-20 tai alle 10 prosentilla. Samaan aikaan kasvuhakuisista yrityksistä noin neljä kymmenestä ei suunnittele li-

säävänsä henkilöstönsä lainkaan. Alle viiden henkilön yrityksistä yli neljännos suunnittelee kasvattavansa henkilöstönsä yli 20 prosenttia vuosittain, mutta toisaalta lähes puolet näistä yrityksistä ei suunnittele uusia rekrytointeja.⁴

Taulukko 20: Henkilökunnan määrän kehitys, % kasvuhakuisista yrityksistä

	Kasvaa yli 20 % vuodessa %	Kasvaa 10-20 % vuodessa %	Kasvaa alle 10 % vuodessa %	Ei kasva %	Supistuu %	Ei saa sanoa %
Kaikki yritykset	19	19	18	41	2	2
Teollisuus	12	18	28	41	1	1
Rakentaminen	25	20	24	25	1	5
Kauppa	17	18	13	50	2	1
Palvelut	20	21	17	38	2	2

Niistä yrityksistä, jotka pyrkivät säilyttämään asemansa tai joilla ei ole kasvutavoitteita, 72 prosenttia ilmoitti yrityksen nykyisen koon olevan sopiva. Vastaajista 15 prosenttia nimesi kireän kilpailutilanteen

ja 10 prosenttia kysynnän riittämättömyyden syyksi kasvuhaluttomuuteensa. Myös työkustannukset ja työvoiman saatavuus jarruttivat kasvuhaluja.

Taulukko 21: Pk-yritysten kasvuhaluttomuuden syyt, % kasvuhaluttomista yrityksistä

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakenta- minen %	Kauppa %	Palvelut %
Yritys sopivan kokoinen	72	72	75	65	73
Kysynnän riittämättömyys	10	11	9	9	11
Kireä kilpailutilanne	15	9	21	17	12
Kilpaileva tuonti	1	2	0	2	0
Rahoituksen saatavuus	1	0	0	1	2
Omarahoituksen puute	2	2	0	3	2
Vakuuspula	1	0	0	1	1
Työvoimakustannukset	7	7	9	4	7
Työvoiman saatavuus	6	3	9	4	6
Jokin muu	15	19	11	20	14

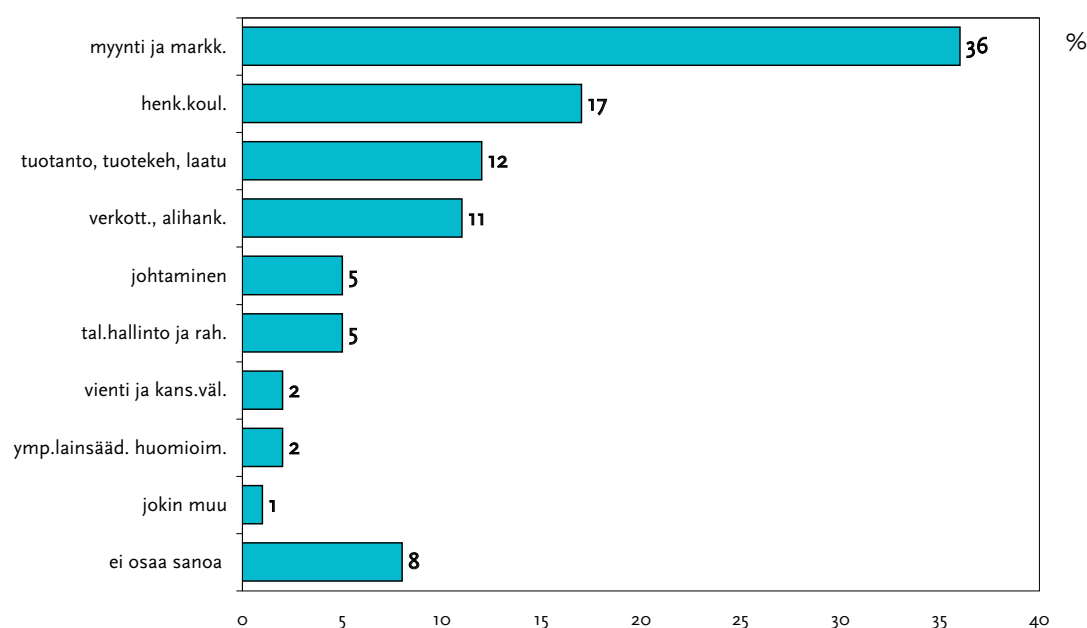
⁴ On syytä kuitenkin huomioda, että esimerkiksi kahden työntekijän yritys pääsee kolmen vuoden aikana yli 20 prosentin henkilöstön kasvuun palkkaamalla vuosittain ainoastaan yhden uuden työntekijän.

4.3. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET- JA ESTEET

Pk-yritykset kokevat, että niillä oli ehdottomasti eniten kehittämistarpeita myynnin ja markkinoinnin alueella. Markkinointiosaaminen koetaan erityisen haastaviksi kaupan alalla ja pienimmissä, alle 5 henkilöä työllistävissä yrityksissä. Seuraa-

vaksi eniten kehittämistarpeita on henkilöstön kehittämisen ja koulutuksen alueilla. Myös tuotantoon, tuotekehitykseen ja laatuun liittyvät kysymykset sekä verkottuminen ja alihankinta koetaan haasteiksi.

Kuva 18: Yritysten kehittämistarve, % yrityksistä

Taulukko 22: Pk-yritysten kehittämistarpeet, % yrityksistä

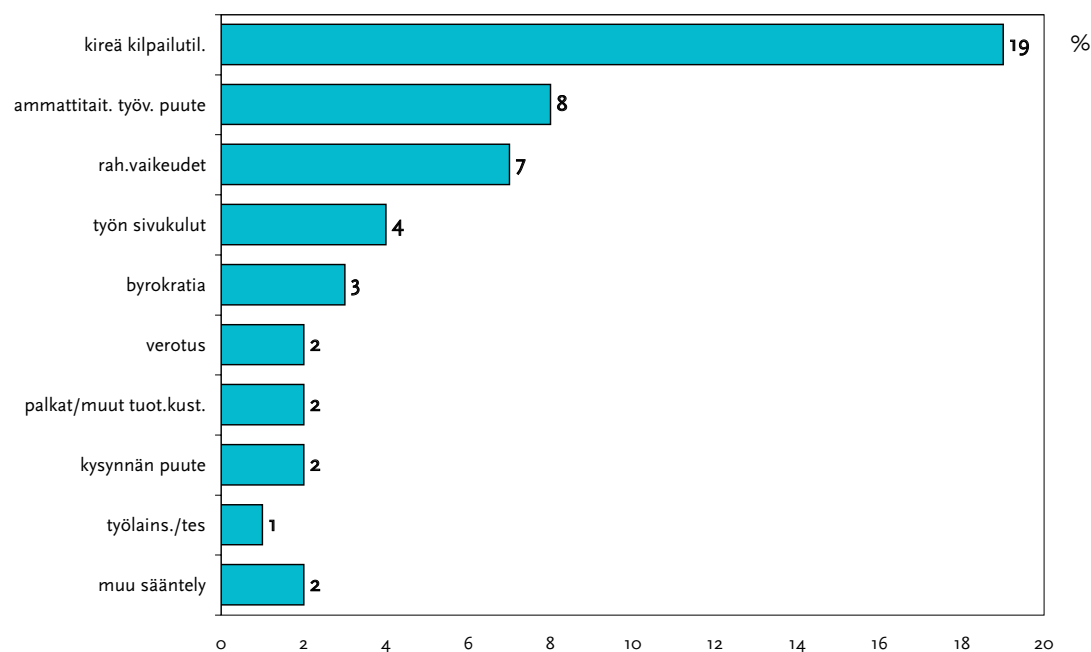
	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Johtaminen	5	4	7	3	6
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	17	13	20	16	18
Markkinointi ja myynti	36	35	20	51	33
Vienti ja kansainvälistyminen	2	6	1	2	2
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	5	3	6	4	6
Tuotanto ja materiaali-toiminnot, tietotekniikka, tuotekehitys ja laatu	12	21	15	8	11
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	11	9	14	7	13
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten huomioiminen	2	2	4	1	3
Muu	1	1	1	1	1
Ei osaa sanoa	8	7	12	7	8

Taulukko 23: Pk-yritysten kehittämistarpeiden kehitys, % yrityksistä

Eniten kehittämistarvetta, %	2000		2001		2002		2003		2004		2005	
	ke- vät	syk- sy	ke- vät	syk- sy	ke- vät	syk- sy	ke- vät	syk- sy	ke- vät	syk- sy	ke- vät	
Johtaminen	4	3	5	6	4	4	4	3	4	4	5	
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	30	28	29	28	24	21	20	20	19	19	17	
Markkinointi ja myynti	31	26	26	28	32	33	35	32	36	33	36	
Vienti ja kansainvälistyminen	3	2	3	2	3	2	3	2	3	3	2	
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	5	5	6	5	4	4	4	4	4	4	5	
Tuotanto, tuotekehitys ja laadunvalvonta	13	16	14	14	15	13	14	15	12	13	12	
Yhteistyö/verkottuminen ja alihankinta	6	8	9	8	9	10	10	9	12	13	11	
Ympäristökysymykset	1	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2	
Muut	1	1	2	0	1	1	0	1	1	1	1	
Ei osaa sanoa	6	9	4	6	5	9	8	12	8	9	8	

Kireä kilpailutilanne mielletään yleisimmin yrityksen kehittämisen esteeksi. Yleisimmin kova kilpailu koetaan kehittämisen jarruksi rakentamisessa ja kaupassa. Samaan aikaan ammattitaitoisen

työvoiman puute ja rahoitusvaikeudet arvioidaan mm. työkustannuksia suuremmiksi kehittämisen esteiksi. Ammattitaitoisen työvoiman puute on erityisen suurta rakentamisessa.

Kuva 19: Yritysten kehittämisen pahin este

Taulukko 24: Yrityksen kehittämisen pahimmat esteet

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Byrokratia	3	3	3	2	3
Työlainsäädäntö / työehtosopimukset	1	1	2	0	1
Muu sääntely	2	1	1	2	2
Verotus	2	2	2	2	3
Palkkataso	2	2	2	2	2
Työn sivukulut	4	3	4	4	4
Epäterve kilpailutilanne					
- Markkinoiden liiallinen keskittyminen	2	2	2	3	2
- Julkisen sektorin elinkeinotoiminta	1	0	1	0	1
- Markkinoita vääristävät tuet	1	2	1	1	1
- Harmaa talous, konkurssit	2	1	5	1	2
Kireä kilpailutilanne	19	19	21	21	17
Kysynnän riittämättömyys / epävakaas	2	2	2	3	3
Rahoitusvaikeudet	7	8	6	6	8
Ammattitaitoisen työvoiman saanti	8	11	14	6	8

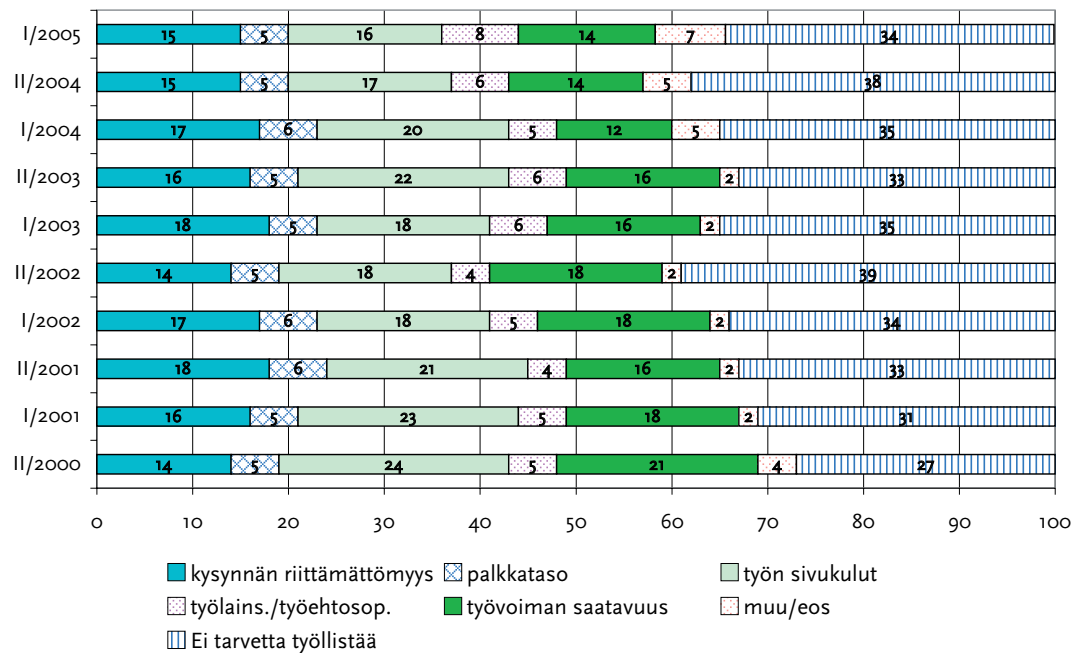
Yleisesti resurssipula koettelee toimialoista eniten teollisuutta, jossa mm. ammattitaitoisen työvoiman saatavuus on noussut keskimääräistä suuremmaksi ongelmaksi. Rakentamisessa vaikeuksia aiheuttaa työvoimapulan lisäksi myös mm. harmaa talous ja konkurssit.

4.4. TYÖLLISTÄMISEN ESTEET

Niiden yritysten, joilla ei ole rekryointitarvetta, osuus on laskenut viime syksystä 34 prosenttiin vastaajista. Nämä yritykset ovat useimmiten pie-

nimpiä yrityksiä ja niitä, joilla ei ole kasvutavoitteita.

Kuva 20: Työllistämisen pahimmat esteet, % yrityksistä

Työn sivukulut, kysynnän riittämättömyys tai epävakaus ja työvoiman saatavuus ovat yleisimpiä työllistämisen esteitä yrityksissä, joissa olisi työl-

listämistarvetta. Korkeat työvoimakustannukset koetaan kaupassa muita toimialoja suuremmiksi työllistämisen esteeksi.

Taulukko 25: Työllistämisen pahimmat esteet, % yrityksistä

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Ei ole tarvetta työllistää	34	31	26	38	35
Kysynnän riittämättömyys/epävakaus	15	19	16	12	16
Palkkataso	5	4	2	7	6
Työn sivukulut	16	15	16	17	15
Irtisanomiseen liittyvä riski	5	7	5	6	4
Muu työlainsäädäntö/työehtosopimukset	3	3	2	2	3
Työvoiman saatavuus	14	15	27	11	12

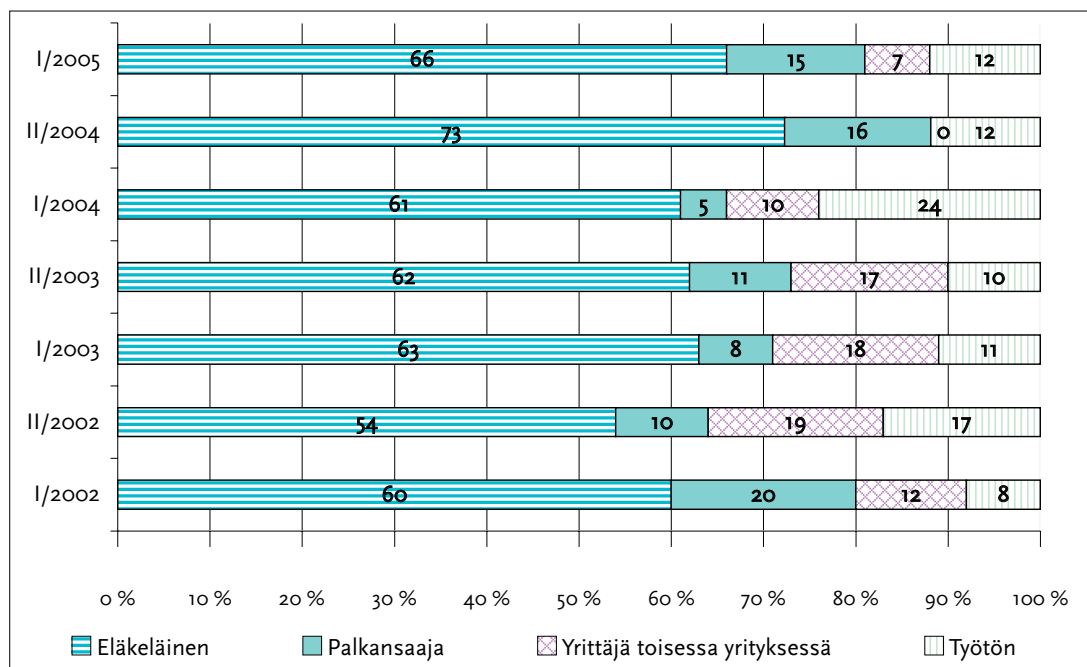
4.5. LOPETTAVIEN YRITTÄJIEN TULEVA TYÖMARKKINA-ASEMA

Runsas prosentti pk-yrityksistä aikoo lopettaa toimintansa seuraavan vuoden aikana. Koko yrityskenttään suhteutettuna se merkitsisi noin 2700 yrityksen toiminnan loppumista seuraavien 12 kuukauden aikana.

vien suhteellinen osuus on kuitenkin vähentynyt viime syksystä. Toimintansa lopettavista yrittäjistä 15 prosenttia suunnittelee jatkavansa uraansa palkansaajana ja 7 prosenttia yrittäjänä toisessa yrityksessä.

Enemmistö toimintansa loppumista ennakoivista yrittäjistä aikoo jäädä eläkkeelle. Eläkeläisiksi aiko-

Kuva 21: Yrittäjän asema yrityksen toiminnan loppuessa

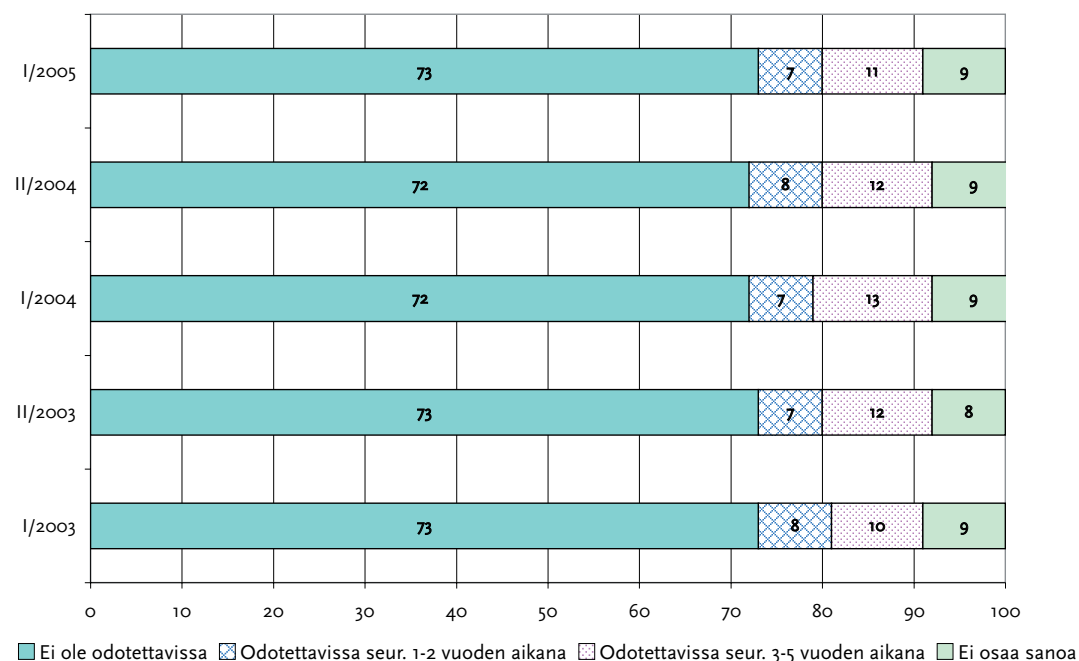

4.6. SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOKSET

Pk-yrityksistä 14 prosenttia on läpikäynyt sukupolven- tai omistajanvaihdoksen viimeksi kulu- neen 5 vuoden aikana. Yrityksistä 18 prosenttia puolestaan odottaa sen tapahtuvan seuraavan

5 vuoden kuluessa. Vajaalla kolmella neljänneksel- lä yrityksistä ei sellaista ole näköpiirissä seuraavan 5 vuoden aikana.

Kuva 22: Sukupolven- ja omistajanvaihdos odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana, % yrityksistä

Taulukko 26: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä

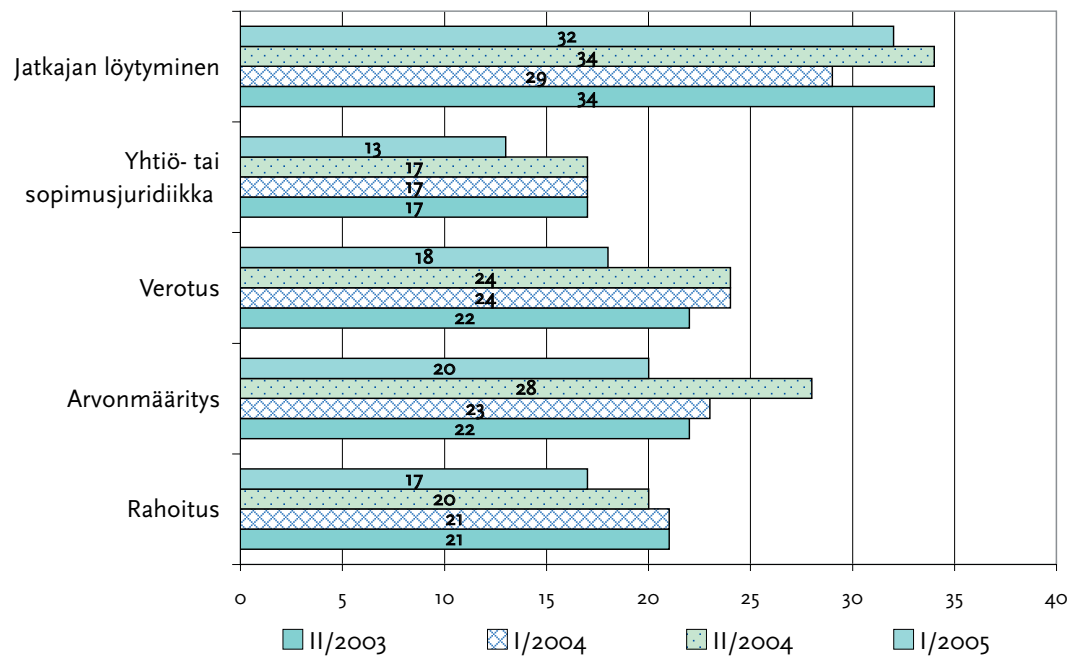
Sukupolven- tai omistajanvaihdos tapahtunut viimeisen 5 vuoden aikana	Ei ole tapahtunut %		On tapahtunut %	
		86		14
Sukupolven- tai omistajanvaihdos odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana	Ei odotettavissa %	Kyllä, 1-2 seuraavan vuoden sisällä %	Kyllä, 3-5 seuraavan vuoden sisällä	En osaa sanoa
	73	7	11	9

Yrittäjäkunta on selvästi palkansaajia vanhempaa ja väestön ikääntymisen seurauksena sukupolven- tai omistajanvaihdoksia onkin odotettavissa huomattavan paljon kuluva vuosikymmenen kuluessa. Mikäli kaikki ennakoitujen vaihdokset tapahtuisivat kokonaisuudessaan, tapahtuisi seuraavan viiden vuoden aikana yli 40 000 sukupolven- tai omistajanvaihdosta.

Jatkajan löytäminen on suurin haaste sukupolven- tai omistajanvaihdoksessa, sillä lähes kolmannes

seuraavan 5 vuoden aikana sukupolvenvaihdosta suunnittelevista yrityksistä kokee sen ongelmaksi. Myös arvonmääritys, verotus ja rahoitus aiheuttavat vaikeuksia, vaikka niiden ongelmallisuus koetaan jonkin verran vähäisemmäksi verrattuna aiempiin kyselyihin. Yhtiö- tai sopimusjuridiikkaa pitää ongelmallisena 13 prosenttia sukupolvenvaihdosta suunnittelevista yrityksistä, mikä on selvästi alhaisempi osuus kuin syksyllä 2004.

Kuva 23: Odotettavissa olevat ongelmat sukupolven/omistajanvaihdoksessa niillä yrityksillä, joilla se on odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana

5. PK-YRITYSTEN TOIMINTA JA RAHOITUS

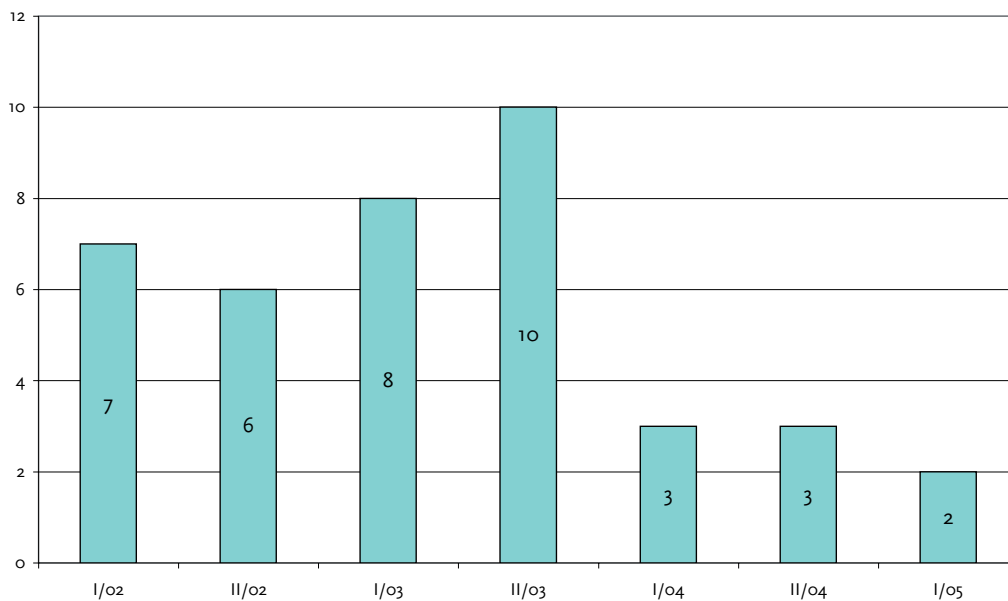
Tämän osion tarkoituksena on kartoittaa pk-yrityksen rahoitukseen liittyviä kysymyksiä. Lisäksi siinä tarkastellaan pk-yritysten verkottumista ja niiden roolia osatoimittajina.

5.1. ASIAKKaidEN MAKSUHÄIRIÖT

Vastanneista yrityksistä 86 prosenttia odottaa asiakkaidensa maksuhäiriöiden pysyvän nykyisellä tasollaan. Hieman suurempi osa vastaajista uskoo puolestaan maksuhäiriöiden lisääntyvän kuin vähentyvän. Rakentamisessa usko asiakkaiden

kykyyn selvittää maksuvelvoitteistaan on kohentunut selvästi viime syksystä. Kokonaisuudessaan pk-yritykset odottavat maksuhäiriöiden olevan tuntuvasti vähäisempiä kuin vuosina 2002-03.

Kuva 24: Odotukset asiakkaiden maksuhäiriöistä, saldoluku

Taulukko 27: Odotukset asiakkaiden maksuhäiriöistä seuraavien 12 kuukauden aikana

	Lisääntyvät %	Pysyy ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku %
Kaikki yritykset	8	86	6	2
Teollisuus	10	82	8	3
Rakentaminen	8	88	4	4
Kauppa	10	82	7	3
Palvelut	6	88	5	1

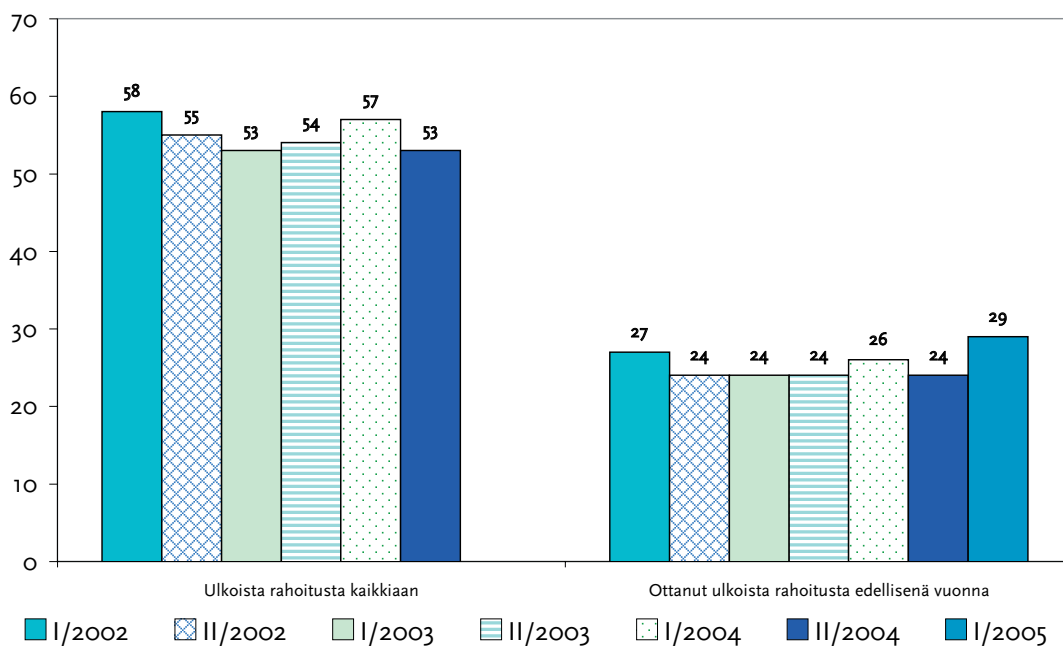
5.2. ULKOISEN RAHOITUKSEN YLEISYYS JA KÄYTTÖTARKOITUS

Viime vuosina runsaalla puolella pk-yrityksistä on ollut ulkoista rahoitusta.⁵ Viimeisen vuoden aikana ulkoista rahoitusta oli hankkinut lähes 30 prosenttia yrityksistä. Ulkoista rahoitusta oli hankittu muita toimialoja useammin teollisuudessa, yli 10

henkilöä työllistävässä sekä voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä. Uutta ulkoista rahoitusta ottaneiden yritysten osuus on noussut peräti 5 prosenttiyksiköllä viime syksystä.

⁵ Kevään 2005 barometrissä ei kysytty ulkoisen rahoituksen yleisyyttä.

Kuva 25: Ulkoisen rahoituksen yleisyys, % yrityksistä

Taulukko 28: Ulkoisen rahoituksen yleisyys, % yrityksistä

Toimialoittain	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Palvelut %	Kauppa %
Ottanut rahoitusta viime vuonna	29	34	29	28	28
Kasvuhakuisuuden mukaan		Voimakkaasti kasvuhakuiset %	Kasvuhakuiset %	Asemansa säilyttäjät %	Ei kasvutavoitetta %
Ottanut rahoitusta viime vuonna		42	33	26	18
Sukupolven/omistajanvaihdoksen mukaan		Tapahtunut viimeisen 5 vuoden aikana		Odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana	
		Ei %	Kyllä %	Ei %	Kyllä %
Ottanut rahoitusta viime vuonna		28	34	30	26

Lähes 80 prosenttia uutta ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä on hankkinut sitä pankeista. Vastaavasti 15 prosenttia on hankkinut uutta lainaa tai takauksia Finnverasta, mikä on hieman suurempi osuus kuin sen vallitseva asiakasosuus. Finnveran

rahoituspalveluja ovat käyttäneet tyypillisesti teollisuus-, yli 20 henkilöä työllistävät ja voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset. Myös lähes neljännes ulkoista rahoitusta ottaneista naisyrityksistä on hankkinut sitä Finnverasta.

Taulukko 29: Ulkoisen rahoituksen jakautuminen, % viime vuonna ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä*/

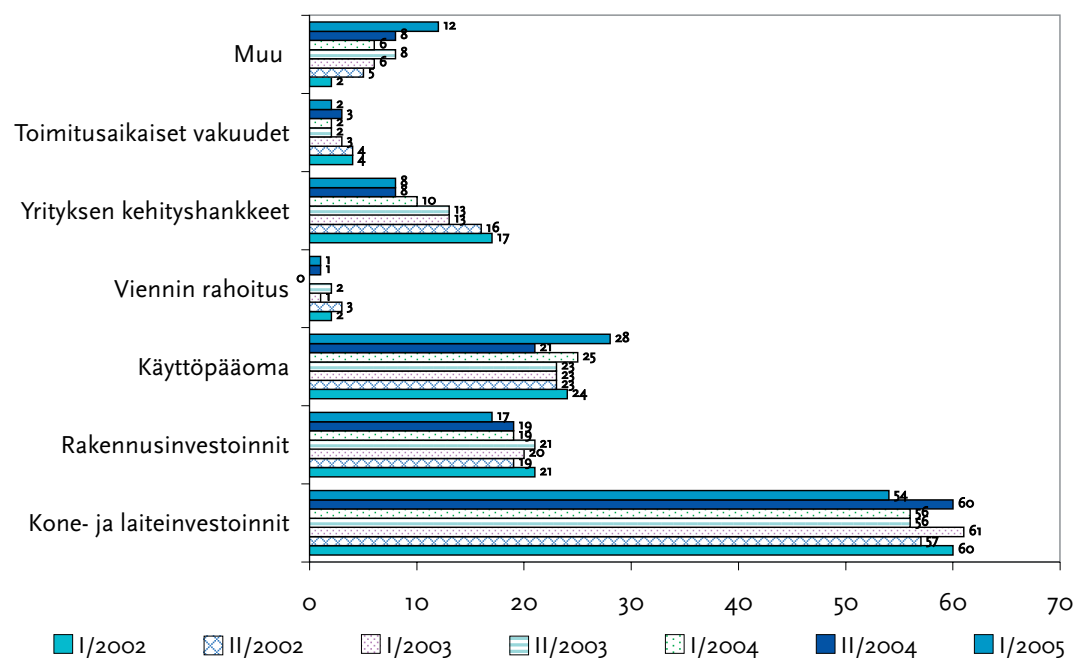
	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Palvelut %	Kauppa %
Pankkiluotto	79	76	80	84	77
Finnveran laina tai takaus	15	30	8	15	12
Pääomasijoittajilta	3	4	2	4	3
Muu	13	12	16	8	16

*/ Vastajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden keinon.

Viidennes vastaajista kertoi joutuneensa antamaan henkilökohtaista omaisuuttaan yrityksen velkojen vakuudeksi. Tämän lisäksi vastaajat ilmoittivat, että yrittäjän lähisukulaiset (2 prosenttia) tai ja yrittäjä että tämän lähisuku-

laiset (5 prosenttia) ovat luovuttaneet henkilökohtaista omaisuuttaan yrityksen lainan vakuudeksi. Tyypillisesti henkilökohtaista omaisuutta käytettiin vakuutena yli 20 henkeä työllistävissä ja voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä.

Kuva 26: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus

Pk-yritysten uudesta ulkoisesta rahoituksesta valtaosa, 54 prosenttia, on hankittu kone- ja laiteinvestointien rahoittamiseen. Rahoitusta on käytetty tähän tarkoitukseen useimmin rakentamisessa ja palveluissa. Niiden yritysten osuus, jotka ovat ottaneet ulkoista rahoitusta käyttöpääomaksi, on

noussut tuntuvasti, 28 prosenttiin. Käyttöpääomaksi rahoitusta on hankittu tavallisimmin kaupassa. Rakennusinvestointeihin ulkoista rahoitusta on käyttänyt 17 prosenttia pk-yrityksistä. Muihin käyttötarkoituksiin ulkoista rahoitusta on otettu huomattavasti harvemmin.

Taulukko 30: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % viime vuonna ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä*/

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Kone- ja laiteinvestointeihin	54	53	62	36	62
Rakennusinvestointeihin	17	21	16	18	15
Käyttöpääomaksi	28	28	24	41	22
Viennin rahoitukseen ja kansainvälistymiseen	2	3	3	0	1
Yrityksen kehityshankkeisiin	8	10	6	8	8
Toimitusaikaisiin vakuuksiin	2	2	5	3	1
Omistusjärjestelyihin	5	6	2	7	5
Muuhun tarkoitukseen	6	5	3	7	5

*/ Vastaajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden keinon.

Taulukko 31: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % viime vuonna ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä (yrityksen kasvuhakuisuuden mukaan)*/

	Voimakkaasti kasvuhakuinen %	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan %	Pyrkii säilyttämään asemansa %	Ei kasvutavoitteita %	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana %
Kone- ja laiteinvestointeihin	52	51	57	64	16
Rakennusinvestointeihin	16	18	18	9	46
Käyttöpääomaksi	33	30	25	21	38
Viennin rahoitukseen ja kansainvälistymiseen	7	0	2	0	0
Yrityksen kehityshankkeisiin	15	8	5	3	0
Toimitusaikaisiin vakuuksiin	0	3	2	1	0
Omistusjärjestelyihin	6	6	3	3	0
Muuhun tarkoitukseen	5	6	5	8	0

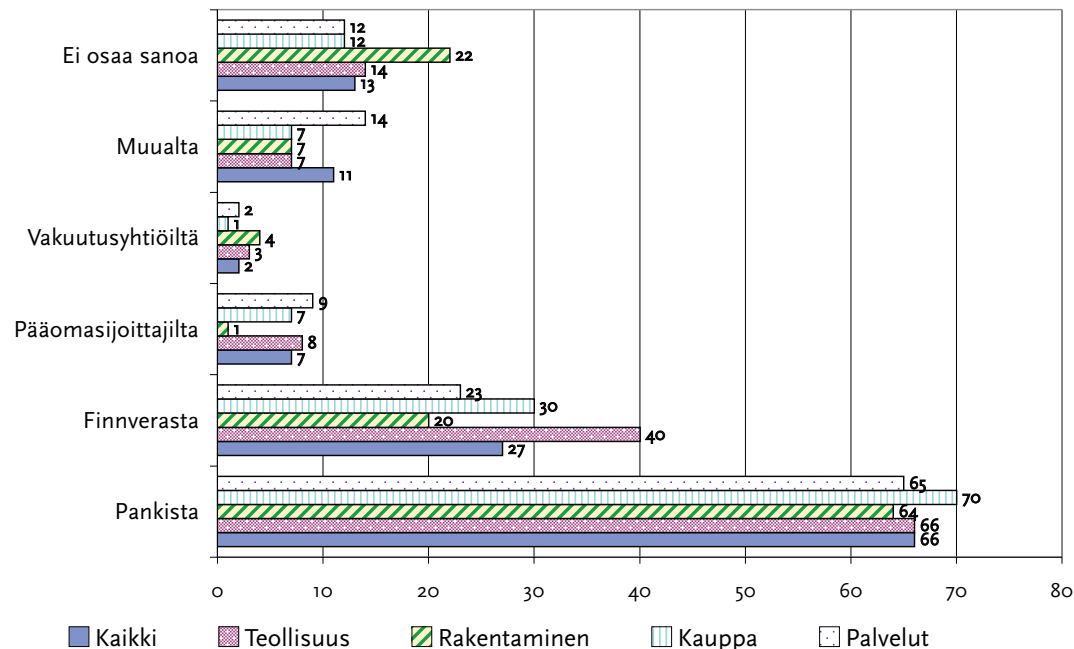
*/ Vastaajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden keinon.

Kasvun rahoittamiseksi ulkopuolista rahoitusta tarvitsee 30 prosenttia pk-yrityksistä. Yleisimmin kasvua rahoitetaan vieraalla pääomalla teollisuudessa ja 5-49 työntekijää työllistävissä yrityksissä. Myös lähes puolet voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä turvautuu ulkopuoliseen rahoitukseen kasvustrategiansa toteuttamiseksi. Kaksi kolmasosaa ulkopuolisen rahoituksen turvin kasvavista yrityksistä aikoo hankkia rahoitusta pankeilta. Finnveraan apuun rahoituksen järjestämiseksi aikoo puolestaan turvautua runsas neljännes näis-

tä yrityksistä. Yrityksistä 7 prosenttia suunnittelee hankkivansa ulkoista rahoitusta pääomasijoittajilta.

Viidennes ulkopuolista rahoitusta kasvuunsa tarvitsevista yrityksistä arvioi kokevansa hankaluuksia rahoituksen järjestämisessä. Näistä kolme neljäsosaa uskoo, että ongelmia syntyy riittävien vakuuksien hankkimisessa. Joukosta 12 prosenttia nimeää ongelmaksi rahan hinnan ja viidennes muut syyt.

Kuva 27: Ulkoisen rahoituksen lähteet kasvun rahoittamiseksi

5.3. VERKOTTUMINEN JA PK-YRITYSTEN ROOLI OSATOIMITTAJANA

Yli kolmannes pk-yrityksistä toimii osana yritysverkostoa tai yhteenliittymää/ketjua. Tavallisinta tämä on kaupassa, jossa 37 prosenttia on osa jostain edellä mainittua järjestelyä. Erityisesti voimakkaasti kasvuhakuiset ja yli 50 henkilöä työllistävät yritykset verkottuvat muita useammin.

Runsa neljäsosa vastanneista yrityksistä on mukana osatoimittajana jossain suuremmassa toimituksessa tai projektissa. Tämä on yleisintä

teollisuudessa, jossa 38 prosenttia yrityksistä muodostaa osan toimitusketjua. Vahvasti kasvuhakuisien yritysten joukossa osuus on 37 prosenttia. Neljäsosa näistä yrityksistä joutuu järjestämään toimitusaikaisia vakuuksia, 10 prosenttia säännöllisesti ja 16 prosenttia joskus. Selvästi useimmin vakuuksia joudutaan hankkimaan rakentamisessa, peräti 58 prosentissa tapauksista. Tyypillisimmin vakuuksia hankkivat yritykset, jotka työllistävät yli 20 henkilöä.

Taulukko 32: Pk-yritysten rooli osatoimittajana ja suurissa toimituksissa tai projekteissa

	Osatoimittaja?		Jos osatoimittaja, joutuuko järjestämään toimitusaikaisia vakuuksia?			Jos osatoimittaja, onko vakuusasioissa ollut ongelmia?	
	Ei %	Kyllä %	Ei %	Kyllä joskus %	Kyllä säännöllisesti %	Ei %	Kyllä %
Kaikki yritykset	74	26	74	16	10	93	7
Teollisuus	62	38	74	15	11	93	7
Rakentaminen	71	29	42	32	26	98	2
Kauppa	80	20	73	21	6	84	16
Palvelut	73	27	84	10	6	95	5
Voimakkaasti kasvuhakuinen	63	37	74	15	12	93	7
Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	70	30	76	15	9	93	7
Pyrkii säilyttämään asemansa	79	21	69	21	10	92	8
Ei kasvutavoitteita	79	21	75	14	11	100	0
Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	83	17	37	63	0	100	0

5.4. OMISTUSJÄRJESTELYT

Pk-yrityksistä 8 prosenttia aikoo toteuttaa omistusjärjestelyjä seuraavan vuoden kuluessa. Yleisimmin järjestelyitä odotetaan teollisuudessa, jossa 10 prosenttia vastaajista odottaa niitä. Lisäksi 7 prosenttia teollisuusyrityksistä vastaa, etteivät

ne osaa sanoa toteutetaanko omistusjärjestelyitä seuraavan vuoden aikana. Voimakkaasti kasvuhaluisista yrityksistä 15 prosenttia suunnittelee omistusjärjestelyitä seuraavan 12 kuukauden kuluessa.

Taulukko 33: Suunnitellut omistusjärjestelyt

	Omistusjärjestelyjä seuraavan 12 kk:n aikana?			Millaisia omistusjärjestelyjä?			
	Ei %	Kyllä %	Ei osaa sanoa %	Yrityksen omistajat vaihtuvat osittain tai kokonaan %	Tarkoitus myydä yritys osittain tai kokonaan %	Tarkoitus ostaa yritys osittain tai kokonaan %	Ei osaa sanoa %
Kaikki yritykset	87	8	5	67	25	6	7
Teollisuus	84	10	7	83	14	9	3
Rakentaminen	90	7	3	69	33	10	0
Kauppa	87	8	5	69	22	2	9
Palvelut	86	8	5	61	28	7	10

Mikäli yrityksessä suunnitellaan omistusjärjestelyitä, kahdessa kolmasosassa yrityksen omistajien odotetaan vaihtuvan osittain tai kokonaan. Neljänneksessä tapauksista yritys on tarkoitus myydä osittain tai kokonaan. Ainoastaan 6 prosentissa tapauksista aikomuksena on ostaa yritys joko

osittain tai kokonaan. Täten myytävien yritysten tarjonta ylittää selvästi niiden kysynnän. Suunnitelluista yritysostoista 29 prosentissa rahoitus on jo hoidettu. Yli puolessa tapauksista ostava yritys aikoo turvautua pankin ja kolmanneksessä Finnveran rahoitukseen.

Taulukko 34: Yrityskaupan rahoitus, % yritysostoa suunnittelevista yrityksistä

	Onko rahoitus hoidettu?		Millä tavoin yritysosto rahoitetaan?				
	Ei %	Kyllä %	Tulo-rahoituksella %	Pankin rahoituksella %	Finnveran rahoituksella %	Muu %	Ei osaa sanoa %
Kaikki yritykset	71	29	17	57	33	17	15
Teollisuus	49	51	15	55	32	28	0
Rakentaminen	39	61	0	36	0	26	39
Kauppa	100	0	0	100	0	0	0
Palvelut	87	13	25	59	48	11	15

6. YHTEISÖ- JA PÄÄOMAUUDISTUS

Pk-yrityksiltä kysyttiin myös yhteisö- ja pääomaverouudistuksen vaikutusta yrittäjätulojen nostamiseen yrityksestä. Vastaajista 16 prosenttia ilmoittaa nostavansa vähemmän osinkoja kuin ennen uudistusta. Suurempien osinkojen nostoa

suunnittelevien osuus on ainoastaan 5 prosenttia vastaajista, mikä painaa osingonnostoaikaita kuvaavan saldoluvin -12:een. Verouudistuksen negatiivinen vaikutus osinkojen nostoaikaisiin on vähäisin rakentamisessa ja tuntuvin palveluissa.

Taulukko 35: Yhteisö- ja pääomaverouudistuksen vaikutus ...

	... osinkojen määrään			Saldoluku
	Ei muutu %	Lisääntyy %	Vähenee %	
Kaikki yritykset	79	5	16	-12
Teollisuus	80	4	16	-12
Rakentaminen	80	5	15	-9
Kauppa	78	5	16	-11
Palvelut	80	4	17	-13

Samaan aikaan runsas kymmenesosa vastaajista ilmoittaa lisäävänsä yrittäjätulon nostamista palkkana. Kun ainoastaan 5 prosenttia aikoo vähentää sitä, palkkatulon lisäämistä aikovien määrä ylittää

sen vähentämistä suunnittelevien määrän 6 prosenttiyksiköllä. Eniten yrittäjätulon nostoa palkkana aiotaan lisätä kaupassa.

Taulukko 36: Yhteisö- ja pääomaverouudistuksen vaikutus ...

	... yrittäjätulon nostamiseen palkkana			Saldoluku
	Ei muutu %	Lisääntyy %	Vähenee %	
Kaikki yritykset	83	11	5	6
Teollisuus	86	10	5	5
Rakentaminen	85	10	5	5
Kauppa	81	13	6	7
Palvelut	83	11	5	6

Pk-yritykset nimesivät myös tärkeimmät veropoliittiset toimenpiteet, joita hallituksen tulisi tehdä seuraavaksi. Yli kaksi kolmasosaa kokee tärkeimmäksi asiaksi työnantajan sivukulujen alentamisen. Toimialoista sivukulujen alentamiselle löytyi eniten kannatusta kaupasta ja teollisuudesta. Seuraavaksi tärkeimmäksi toimenpiteeksi yritykset valitsivat pienten osinkojen vapauttamisen verosta nettovarallisuuden määrästä riippumatta. Eniten kannatusta kyseiselle ehdotukselle löytyi kaupasta

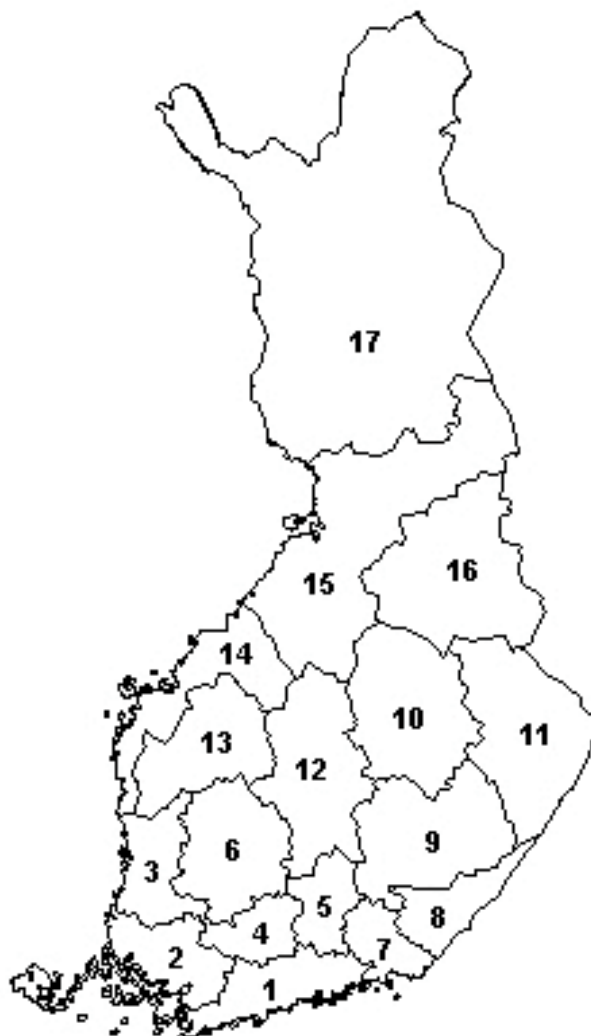
ja palveluista. Kolmanneksi tärkeimmäksi veropoliittiseksi toimenpiteeksi koettiin ansiotuloverotuksen progression keventäminen, jonka suosio oli erityisen korkeaa palvelualoilla. Vaatimukset veroprogression alentamiseksi ovat ymmärrettäviä, sillä noin kolme neljäsosaa yrittäjien vuoden 2003 tuloista nostettiin ansiotulona. Myös perintöveron alentaminen tai poistaminen koetaan tärkeäksi; lähes kolmannes yrityksistä nimeää sen kolmen tärkeimmän toimenpiteen joukkoon.

Taulukko 37: Mitä veropoliittisia toimenpiteitä hallituksen tulisi tehdä seuraavaksi (kolme tärkeintä toimenpidettä)?

	Työnantajan sivukulujen alentaminen	Yhteisöveroprosentin lisääminen	Pienten osinkojen vapauttaminen verosta yrityksen nettovarallisuudesta riippumatta	Ansiotuloveron progression keventäminen	Perintöveron alentaminen tai poistaminen
	%	%	%	%	%
Kaikki yritykset	67	19	49	36	31
Teollisuus	72	17	42	34	30
Rakentaminen	62	24	46	28	37
Kauppa	73	15	53	30	52
Palvelut	64	20	49	41	29

PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO

1. **Uusimaa, erilliset raportit:**
 - **Helsinki**
 - **Pääkaupunkiseutu** (pl. Helsinki)
 - **Uusimaa** (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. **Varsinais-Suomi**
3. **Satakunta**
4. **Kanta-Häme**
5. **Päijät-Häme**
6. **Pirkanmaa**
7. **Kymenlaakso**
8. **Etelä-Karjala**
9. **Etelä-Savo**
10. **Pohjois-Savo**
11. **Pohjois-Karjala**
12. **Keski-Suomi**
13. **Etelä-Pohjanmaa**
14. **Pohjanmaa**
15. **Pohjois-Pohjanmaa**
16. **Kainuu**
17. **Lappi**

Pohjanmaan alueraportissa ovat mukana Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ja Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät. Lisäksi Keski-Pohjanmaan alueelle on oma raporttinsa.

Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 229 221, f. (09) 2292 2999
www.yrittajat.

Etelä-Karjalan Yrittäjät ry
Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
p. (05) 610 0200, f. (05) 610 0220
www.yrittajat./etelakarjala

Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry
Kauppatori 1-3 F, 60100 Seinäjoki
p. (06) 420 5000, f. (06) 420 5001
www.yrittajat./etelapohjanmaa

Etelä-Savon Yrittäjät ry
Linnankatu 5 • PL 204, 50101 Mikkeli
p. (015) 151 684, f. (015) 760 0950
www.yrittajat./etelasavo

Helsingin Yrittäjät
Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 2292 2984, f. (09) 622 3385
www.yrittajat./helsinki

Hämeen Yrittäjät ry
Sibeliuksenkatu 11 A, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1153, f. (03) 682 1561
www.yrittajat./hame

Kainuun Yrittäjät ry
Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
p. (08) 613 0931, f. (08) 613 0934
www.yrittajat./kainuu

Keski-Pohjanmaan Yrittäjät ry
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
p. (06) 831 5292, f. (06) 822 3760
www.yrittajat./keskipohjanmaa

Keski-Suomen Yrittäjät ry
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
p. (014) 643 922, f. (014) 643 944
www.yrittajat./keskisuomi

Kymen Yrittäjät ry
Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
p. (05) 535 4313, f. (05) 535 4315
www.yrittajat./kymi

Lapin Yrittäjät ry
Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
p. (016) 420 0600, f. (016) 420 0630
www.yrittajat./lappi

Länsipohjan Yrittäjät ry
Valtakatu 5, 94100 Kemi
p. (016) 221 701, f. (016) 221 713
www.yrittajat./lansipohja

Pirkanmaan Yrittäjät ry
Kehräsaari B-rappu • PL 7, 33201 Tampere
p. (03) 251 6500, f. (03) 251 6516
www.yrittajat./pirkanmaa

Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry
Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
p. (013) 221 311, f. (013) 127 678
www.yrittajat./pohjoiskarjala

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät ry
Uusikatu 64 A 2. krs., 90100 Oulu
p. (08) 311 4677, f. (08) 371 227
www.ppy.net

Päijät-Hämeen Yrittäjät ry
Rautatiekatu 20 B 4, 15110 Lahti
p. (03) 782 9866, f. (03) 782 1718
www.yrittajat./paijathame

Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry
Tapiolan keskustorni 8. krs, 02100 Espoo
p. (09) 455 4525, f. (09) 467 655
www.espoonyrittajat., www.yrittajat./vantaa
www.kauniaistenyrittajat.

**Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät ry -
Kust-Österbottens Företagare rf**
Hietasaarenkatu 6, 65100 Vaasa
p. (06) 356 0800, f. (06) 356 0815
www.yrittajat./rannikkopohjanmaa

Satakunnan Yrittäjät ry
Isolinnankatu 24 • PL 45, 28101 Pori
p. (02) 634 9900, f. (02) 634 9901
www.yrittajat./satakunta

Savon Yrittäjät ry
Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
p. (017) 368 0500, f. (017) 368 0506
www.yrittajat./savo

Uudenmaan Yrittäjät - Nylands Företagare ry
Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 2292 2982, f. (09) 622 3381
www.yrittajat./uusimaa

Varsinais-Suomen Yrittäjät ry
Brahenskatu 20, 20100 Turku
p. (02) 275 7100, f. (02) 232 8272
www.yrittajat./varsinaissuomi

Pääkonttorit

Helsinki

Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220

Kuopio

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240

Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde: 0204 6011
www.finnvera.fi

Aluekonttorit

Helsinki (Pääkaupunkiseutu)

Eteläesplanadi 8 • PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401

Uusimaa

Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7110

Joensuu

Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163

Jyväskylä

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299

Kajaani

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899

Kuopio

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330

Lahti

Laiturikatu 2, 5. krs, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249

Lappeenranta

Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149

Mikkeli

Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690

Oulu

Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944

Pori

Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349

Rovaniemi

Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099

Seinäjoki

Kauppatori 1 - 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399

Tampere

Hämeenkatu 9 • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711

Turku

Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649

Vaasa

Pitkätie 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849

Edustustot ulkomailla

Pietari

Käyntiosoite
Petrogradskaya nab. 18 A,
City-Centre, toimisto 419/Finpro
RUS-197046 St. Petersburg, Russia

Postiosoite
PL 95, 53501 Lappeenranta
Puhelin +7 812 332 0830
Faksi +7 812 332 0831